

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra anglistiky

Bakalářská práce

Rozlišování britské a americké výslovnosti ve výuce angličtiny na českých školách

British versus American English pronunciation discrimination in Czech schools

Vypracoval: Matěj Med
Vedoucí práce: Smolka Vladislav, PhDr. Ph.D.
České Budějovice 2024

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě Pedagogickou fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne

.....

Matěj Med

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval svému vedoucímu práce PhDr. Vladislavu Smolkovi, PhD. za odborné vedení práce, cenné rady, ochotu a trpělivost, kterou mi v průběhu zpracování bakalářské práce věnoval.

Anotace

Cílem této bakalářské práce je zjistit, nakolik si čeští uživatelé angličtiny, konkrétně žáci v různých ročnících druhého stupně základní školy a jejich učitelé, uvědomují rozdíly ve výslovnosti britské a americké angličtiny, a do jaké míry se to promítá do jejich vlastní výslovnosti. Teoretická část obsahuje přehled výslovnostních rozdílů mezi oběma regionálními standardy reprezentovanými Received Pronunciation a General American, výčet konkrétních studovaných jevů se zdůvodněním jejich výběru a stručnou kapitolu o historii vývoje těchto odlišností. Praktická část zkoumá výslovnost respondentů a jejich schopnost rozlišit dané standardy. Metodami výzkumu jsou analýza nahrávek subjektů při čtení předem připraveného textu zaměřeného na zkoumané jevy, dotazník a hodnocení schopnosti účastníků výzkumu identifikovat a popsat dané jevy v nahrávkách rodilých mluvčích. Závěrem práce je doporučení pro zkvalitnění výuky angličtiny na českých školách.

Abstract

The aim of this Bachelor thesis is to evaluate the extent to which Czech speakers of English, more specifically pupils in multiple different grades in the second stage of elementary school, as well as their teachers, are aware of the pronunciation differences between British and American English, and to measure the effect this has on their own pronunciation. The theoretical part contains an overview of the pronunciation differences between the aforementioned regional standards represented by Received Pronunciation and General American, a listing of the studied aspects and the reasoning behind them, and a short chapter dedicated to the history concerning the development of these differences. The practical part explores the subjects' pronunciation, as well as their ability to differentiate between the two mentioned standards. The means of study are analysis of the subjects' reading of a text created to contain the studied aspects, a questionnaire, and an assessment of the subjects' ability to identify and describe the aspects in recordings of native speakers. The conclusion contains recommendations to help improve the quality of English teaching at Czech schools.

Obsah

1. Úvod	7
2. Teoretická část	11
2.1. Klíčové rozdíly mezi RP a GA	11
2.1.1. Segmentální jevy – samohlásky	11
2.1.2. Segmentální jevy – souhlásky	13
2.1.3. Suprasegmentální jevy	14
2.2. Další rozdíly	15
2.3. Zdůvodnění výběru zkoumaných jevů	16
2.3.1. Jev 1 – foném /t/	16
2.3.2. Jev 2 – zadní samohlásky /ɒ/, /ɑ:/ a /ɔ:/	17
2.3.3. Jev 3 – samohlásky /æ/ a /ɑ:/	17
2.4. Historický kontext vývoje jazyka	18
2.4.1. Změna fonému /t/	20
2.4.2. Změna fonému /ɒ/	21
2.4.3. Změna fonému /æ/	22
3. Metodika	23
3.1. Metody výzkumu	23
3.1.1. Text obsahující zkoumané jevy	23
3.1.2. Dotazník	24
3.1.3. Práce s nahrávkami rodilých mluvčích	24
3.2. Realizace výzkumu	24
3.3. Výběr respondentů	25
4. Praktická část (vlastní výzkum)	26
4.1. Čtení textu a dotazník	26
4.1.1. Sedmý ročník	27
4.1.2. Osmý ročník	33

4.1.2.	Devátý ročník.....	39
4.2.	Práce s nahrávkami rodilých mluvčích.....	44
4.2.1.	Sedmý ročník	44
4.2.2.	Osmý ročník.....	46
4.2.3.	Devátý ročník.....	49
4.3.	Prezentace výsledků v tabulkách a grafech	51
4.1.1.	Učitel a jeho žáci	51
4.1.2.	Výslovnost a schopnost rozlišit standardy	52
5.	Závěr.....	56
5.1.	Shrnutí.....	56
5.2.	Doporučení pro učitele angličtiny	58
6.	Seznam použitých zdrojů.....	59
6.1.	Literatura.....	59
6.2.	Online zdroje	60
6.3.	Seznam obrázků	61
7.	Přílohy.....	63
7.1.	Dotazník	63
7.2.	Úkoly pro práci s nahrávkami rodilých mluvčích.....	63
7.3.	Nahrávky respondentů a rodilých mluvčích.....	63

1. Úvod

Anglický jazyk se na většině základních škol v České republice vyučuje jako první cizí jazyk. Často se začíná vyučovat již velmi brzy na prvním stupni a obvykle provází žáky celým základním vzděláním, ve většině případů pak i na středních školách, kde navíc figuruje možnost zvolit si jej jako maturitní předmět. Není sice úředním jazykem žádné ze zemí sousedících s Českou republikou, ale jeho osvojení se i tak klade nemalá důležitost. Jedná se o jeden z nejvíce užívaných jazyků na světě. Pokud počítáme nejen rodilé mluvčí, ale také všechny, kteří anglicky dokáží hovořit jako cizí řečí, můžeme tento jazyk považovat za vůbec nejpoužívanější.¹

Z toho také logicky plyne poměrně vysoká míra rozrůznění jeho regionálních variant. Různá pravidla mezi těmito celky platí jak pro výslovnost a pravopis, tak pro slovní zásobu, v některých případech i pro gramatické jevy jako je například užívání slovesných časů (pro účely této práce budou ovšem srovnávány pouze rozdíly ve výslovnosti). Těchto variant je velké množství a i v rámci jednotlivých základních regionálních standardů, jako např. britská a americká angličtina, se zpravidla vyskytuje mnoho menších lokálních dialektů, které se od sebe navzájem odlišují. To může mít negativní vliv na žáky a studenty, kteří přicházejí do styku s velkým množstvím informací z různých zdrojů. Vedle školní výuky se žáci s anglickým jazykem setkávají v mnoha dalších formách. Dnes jsou velmi snadno dostupné filmy a seriály, stejně jako hudba, a rostoucí popularitu zaznamenávají videohry. Žáci tedy mohou přijít ve škole do kontaktu s jedním systémem a ve volném čase s úplně jiným. Základní školy, stejně jako většina učebnic, mají tradičně tendenci vyučovat hlavně variantu britské angličtiny reprezentovanou výslovnostním standardem RP (Received Pronunciation, dále jen RP)², který, třebaže není ani zdaleka nejrozšířenějším standardem ve Velké Británii, je

¹ Eberhard, David M., Gary F. Simons, and Charles D. Fennig (eds.). 2024. *Ethnologue: Languages of the World*. Twenty-seventh edition. Dallas, Texas: SIL International.

<http://www.ethnologue.com/insights/ethnologue200/> (cit. 3. června 2024)

² Hudson, J. (2017, January 23). Received pronunciation vs general British. Pronunciation Studio.

<https://pronunciationstudio.com/received-pronunciation-general-british/>:

RP je označení pro standard obsahující všechny standardní prvky britské výslovnosti. GB (General British) oproti RP bere ohled i na regionální varianty britské angličtiny a zahrnuje tedy i některé prvky nepovažované za standardní. (cit. 3. června 2024)

považován za obecně známý a srozumitelný model.³ v populárních médiích je naproti tomu zpravidla větší šance setkat se s akustickými rysy jeho amerického protějšku (General American, dále jen GA).⁴ Tyto dva regionální výslovnostní standardy jsou ovšem pouze těmi nejrozšířenějšími ve výuce angličtiny jako cizího jazyka a existuje také celá škála dalších, což činí jejich rozlišení ještě složitějším. Pro Čechy žijící v Evropě je sice nejbližší anglicky mluvící zemí Spojené království Velké Británie a Severního Irsku, které je zároveň českými žáky nejčastěji navštěvovanou anglicky mluvící zemí,⁴ ale například při hraní videoher mohou stejně snadno přijít do styku s rodilými mluvčími ze Spojených států amerických. Setkat se ovšem mohou také s rodilými mluvčími z Kanady, Austrálie, nebo třeba z Jihoafrické republiky. Tím snadno dochází k chaosu a míchání různých variant dohromady, a i rozpoznávání dvou základních regionálních standardů, tedy RP a GA, se stává složitým.

Kombinování různých systémů výslovnosti může vést k řadě nežádoucích důsledků. U žáků či studentů, kteří užívají jakousi směs více různých výslovnostních standardů (dále v práci bude pojmem *standard* označován souhrn výslovnostních charakteristik určité regionální varianty jazyka), nelze mluvený projev přirovnat k projevu žádnému skutečného rodilého mluvčího. Nastává tedy problém – nejenže tyto uživatelé jazyka neznějí jako rodilí mluvčí, ale skutečným rodilým mluvčím by jejich výslovnost pravděpodobně připadala zvláštní. Lze to volně přirovnat k hypotetické situaci, kde uživatel češtiny jako cizího jazyka v jedné větě použije specifické výslovnostní rysy různých dialektů a dá tak vzniknout bizarním kombinacím, jako například „[náše dzečí zrouna pouštěli přej řeku dobri moturové čtn].“⁵ Této krkolomné větě sice ještě rozumět je, ale dojemem, že její autor daný jazyk ovládá, rozhodně nepůsobí.

Dále, výslovnost některých slov nebo frází může při smíchání různých standardů vést i k tomu, že bude obsah sdělení špatně interpretován. Vyslovením jednoho slova, které obsahuje více jevů lišících se v jednotlivých výslovnostních standardech, napůl

³ Robinson, J. (2019, April 24). Received pronunciation. The British Library. <https://web.archive.org/web/20190829130006/https://www.bl.uk/british-accent-and-dialects/articles/received-pronunciation> (cit. 2. července 2024)

⁴ Jakšič, Jan & Šturm, Pavel. (2017). Accents of English at Czech Schools: Students' Attitudes and Recognition Skills. *Research in Language*. 15. 10.1515/rela-2017-0020 (str. 8)

⁵ Skaličková, A. (1982). *Fonetika Současné angličtiny* (str. 202)

jedním a napůl druhým standardem, může navíc vzniknout výslovnost, která de facto neexistuje a může tedy být považována za chybnou.

S realistickou anglickou výslovností mohou kolidovat také české výslovnostní návyky. To vede opět k vzniku chybných výslovností nebo výslovností, které jsou v některých případech i víceméně správné, ale díky některým klíčovým prvkům vykazují známky transferu z češtiny.

Uživatelé angličtiny jako cizího jazyka by si tedy měli vybrat jednu variantu a její pravidla konzistentně dodržovat, nebo alespoň ke zvolené variantě směřovat. Z těchto variant jsou nejvýznamnější, a tedy i nejvhodnější, již výše zmíněná RP, kterou používá většina učebnic na základních školách a jejíž rodilí mluvčí žijí v České republice nejbližší, a GA, již používá velmi početná populace Spojených států amerických a s níž se velmi často setkáme v médiích.

Tato práce má za cíl popsat hlavní rozdíly mezi těmito dvěma výslovnostními standardy, a popsat, do jaké míry jsou učitelé a žáci na druhých stupních základních škol v České republice schopni tyto varianty rozlišovat, popřípadě jestli se do jejich výslovnosti promítají návyky z mateřštiny.

Teoretická část práce představí hlavní rozdíly mezi RP a GA, podrobněji popíše konkrétní jevy, které budou předmětem výzkumu, a odůvodní, proč byly zvoleny právě ony. Poté poskytne ve stručnosti historické pozadí vývoje jazyka vedoucí ke vzniku těchto odlišností. Praktická část bude obsahovat vlastní výsledky výzkumu. Pro ten budou stanoveny tři výslovnostní jevy, které budou zkoumány, a bude popsán výběr respondentů. Těmi budou žáci a učitelé na druhém stupni základní školy. Vzhledem k poněkud náročnější povaze úkolů budou vybráni žáci z ročníků sedm až devět. Nejprve budou pořízeny nahrávky účastníků výzkumu, kteří budou číst předem připravený text, ve kterém se zkoumané jevy vyskytují, tyto nahrávky budou následně analyzovány se zaměřením na vybrané prvky RP nebo GA. Další fází bude prezentace dotazníku, který bude obsahovat otázky na to, jestli respondenti rozlišují ve svém projevu britskou a americkou výslovnost, kterou z nich sami vědomě používají, a jestli si dokáží vzpomenout na nějaký rozdíl mezi nimi. Poslední metodou bude vyhodnocení schopnosti subjektů rozlišit tyto standardy v nahrávkách mluveného projevu rodilých mluvčích. Ty budou obsahovat zkoumané jevy, stejně jako i některé další. Účastníci výzkumu pak budou mít za úkol určit, k jakému standardu nahrávka náleží a pokusit se

popsat nejprve rozdíly, kterých si v nich sami všimli, a následně přímo jednotlivé přítomné zkoumané jevy. Na závěr tato práce výsledky srovná a okomentuje, stejně tak poukáže na případnou korelaci mezi výslovností učitele a jeho žáků a podá návrh na zlepšení kvality výuky na základních školách v České republice.

2. Teoretická část

V této části budou nejprve představeny klíčové rozdíly ve výslovnosti mezi RP a GA a několik vybraných rozdílů, které jsou méně významné. Každému z nich bude věnován popis a vysvětlení včetně příkladů. Následně bude uveden a zdůvodněn autorův výběr konkrétních jevů, které budou zkoumány v praktické části práce.

Poté budou stručně okomentovány okolnosti, které vedly k rozrůznění těchto tendencí mezi zmíněnými standardy v historickém kontextu. Pro účel popisu výslovnostních jevů budou použity transkripční symboly mezinárodní fonetické abecedy (IPA).⁶ Česká terminologie klasifikace hlásek je podle Pačesové, 1990.⁷

2.1. Klíčové rozdíly mezi RP a GA

Výslovnostní rysy jazyka jsou zpravidla dvojího charakteru. Segmentální rysy charakterizují výslovnost jednotlivých fonémů a alofonů – udávají, jaké samohlásky a souhlásky se v daném jazyce vyskytují a jak se realizují. Rysy suprasegmentální naopak překračují mez jednotlivých výslovnostních jednotek a popisují jejich vztahy v rámci větších celků. Patří mezi ně intonace, rytmus a přízvuk (pojmem *přízvuk* je v této práci označován komplex fonetických jevů odlišujících konkrétní slabiku od slabik v jejím okolí, zejména tedy hlasitost, výšku hlasu a délku jejího trvání).⁸ V obou z výše zmíněných ohledů existuje mezi RP a GA několik podstatných rozdílů, které budou podle toho popsány zvlášť v příslušných kapitolách.

2.1.1. Segmentální jevy – samohlásky

a) Výslovnost grafému a jako /ɑ:/ nebo /æ/

V určitých skupinách slov se mezi těmito standardy liší výslovnost *a*. Jde především o slova, ve kterých po něm následují frikativy nebo nazály. Patří mezi ně například *past*, *bath*, *after*, *sample*, *demand* a mnohá další, existuje však také mnoho výjimek.⁹

RP: Grafém *a* se v uvedených slovech vyslovuje jako /ɑ:/ – /pɑ:st/, /bɑ:θ/, /'ɑ:ftə/, /'sɑ:mpəl/, /də'mɑ:nd/.

⁶ Full IPA Chart. International Phonetic Association. (n.d.).

<https://www.internationalphoneticassociation.org/content/full-ipa-chart> (cit. 18. června 2024)

⁷ Pačesová J. (1990). *Fonetika a Fonologie současné Angličtiny: Určeno pro Posl. Filozof. Fak.*

⁸ Skaličková, A. (1982). *Fonetika Současné angličtiny* (str. 254)

⁹ Lindsey, G. (2019). *English after rp: Standard british pronunciation today* (str. 41)

GA: Grafém a se v uvedených slovech vyslovuje jako /æ/ – /bæθ/, /pæst/, /'æftə/, /'sæmpəl/, /dæ'mænd/.

b) Zadní samohlásky /ɒ/, /ɑ:/ a /ɔ:/

RP: Existují všechny tři možnosti: *lot, father, thought* – /lɒt/, /'fɑ:ðə/, /θɔ:t/.

GA: Foném /ɒ/ neexistuje (až na výjimky v podobě některých regionálních variant), ve většině slov je nahrazen /ɑ:/, např. *lot* – /lɑ:t/. Může také být nahrazen /ɔ:/ – v některých slovech končících na neznělé frikativy (*cloth* – /klɔ:θ/), na veláry (*long* – /lɔ:ŋ/), nebo na /n/ (*gone* – /gɔ:n/). Foném /ɔ:/ může být kromě těchto slov i ve slovech, ve kterých se vyskytuje také v RP, např. *thought* – /θɔ:t/. V některých regionálních variantách americké angličtiny je však kompletně nahrazen fonémem /ɑ:/. GA má tedy z těchto tří zadních samohlásek jen dvě, a v mnohých případech pouze jednu.^{10 11}

c) Diftongy /əʊ/ a /oʊ/¹²

Opozice těchto dvou diftongů je poměrně systematická. Týká se slov jako *go, no, crow* a všech dalších, ve kterých se vyslovuje /əʊ/ (nebo /oʊ/).

RP: Diftong /əʊ/; *goat, no, show* – /gəʊt/, /nəʊ/, /ʃəʊ/.

GA: Diftong /oʊ/; *goat, no, show* – /goʊt/, /noʊ/, /ʃoʊ/.

d) Vypouštění fonému /j/ (yod dropping)¹³

RP: Po alveolárních souhláskách (hlavně /t/, /d/ a /n/, méně často /s/, /z/ a /l/) je ve slovech jako *tune, duke, new* samohláska /u:/ doprovázena fonémem /j/ – /tju:n/, /dju:k/ (může asibilací splynout v /tʃu:n/, /dʒu:k/), /nju:/.

GA: Foném /j/ v těchto pozicích vypadává, vyslovuje se pouze alveolární souhláska a /u:/ – /tu:n/, /du:k/, /nu:/.

Ve slovech, kde k tomuto jevu dochází, je foném /u:/ zpravidla graficky reprezentován jako *u (tune), ew (new)* nebo *eu (např. Zeus)*.

¹⁰ Celce-Murcia, M. (1996). *Teaching pronunciation a reference for teachers of English to speakers of other languages*. (str. 363, 364)

¹¹ Boberg, C., Ash, S., & Labov, W. (2005) *The Atlas of North American english: Phonetics, phonology and sound change*. (str. 13, 58)

¹² Wells, J. C. (2000). *Longman pronunciation dictionary*. (výčet RP a GA samohlásek)

¹³ Celce-Murcia, M. (1996). *Teaching pronunciation a reference for teachers of English to speakers of other languages*. (str. 366)

e) Dále:

- redukované samohlásky /ə/, /ɪ/ a /ʊ/
- různé realizace amerického /æ/

Tyto a další méně podstatné jevy budou popsány v sekci 2.2. (*Další rozdíly*).

2.1.2. Segmentální jevy – souhlásky

a) Distribuce /r/ (rhoticita)¹⁴

RP: RP patří mezi nerhotické standardy. Foném /r/ se vyskytuje pouze v pozicích, kde po něm ihned následuje samohláska, např. *red, arrive, hearing* – /red/, /ə'raɪv/, /hɪərɪŋ/. Před souhláskou nebo na konci slova se nevyslovuje: *car, hard, ever, verse* – /kɑː/, /hɑːd/, /'evə/, /vɜːs/. Na konci slova se v plynulém přednesu vyslovuje, pokud další slovo začíná vyslovovanou samohláskou a není-li mezi oběma slovy zřetelná pauza (jde o takzvané „linking /r/“, které pomáhá při napojování slov).

GA: GA patří mezi rhotické standardy. Foném /r/ se vyskytuje ve všech pozicích: *red, car, hard* – /red/, /kɑːr/, /hɑːrd/. Ve slovech, kde by měl následovat po střední (někdy také „smíšené“) samohlásce, ho nahrazuje r-ově zabarvená varianta dané samohlásky: *ever, verse* – /'ev.ə/, /vɜːs/.

b) Realizace /t/

RP: Foném /t/ je ve všech pozicích neznělou alveolární okluzivou.¹⁵ Pokud nenásleduje ihned po frikativě, vyslovuje se s přídechem (aspirací) jako [t^h]. Přídech může být někdy tak silný, že [t^h] může připomínat /ts/ nebo i /s/ (může dojít k tzv. afrikaci – lze zapsat jako [t^s]), a dnes se běžně vyskytuje i v nepřízvučných slabikách.¹⁶

GA: Foném /t/ je v nepřízvučných slabikách v intervokalické pozici a v pozici po /r/ realizován jako znělý, velmi rychlý úder špičky jazyka do patra v alveolární poloze, obecně označovaný jako *flapped /t/*. Ten se značí [ɾ], nicméně často bývá také zapisován pomocí diakritiky znělosti jako [t̚]. Od /d/ se liší kratším kontaktem jazyka s patrem, rodilí mluvčí však často tyto zvuky od sebe nerozlišují.¹⁷ Pokud po sobě následují hlásky /n/ a /t/, může navíc dojít k úplnému vypuštění /t/ a vyslovení pouze /n/. Někdy tento jev bývá popisován jako splynutí /n/ a [ɾ] v jediný zvuk, tedy nazální

¹⁴ Roach, P. (2009). *English phonetics and phonology: a practical course*. (str. 50)

¹⁵ Wells, J. C. (1982). *Accents of English 1: An introduction*.

¹⁶ Lindsey, G. (2019). *English after RP: Standard British pronunciation today*. (str. 56)

¹⁷ Celce-Murcia, M. (1996). *Teaching pronunciation a reference for teachers of English to speakers of other languages*. (str. 64)

variantu tohoto rychlého úderu jazyka o patro – [ř]; od /n/ jej však téměř nelze rozeznat.¹⁸ V přízvuchných slabikách se /t/ vyslovuje podobně jako v RP, pokud je však ve finální pozici a další slovo začíná samohláskou (a mezi oběma slovy není zřetelná pauza), mění se v [r] (popřípadě [ř]) nezávisle na přízvuku.¹⁹

c) Dále:

- *wh* na začátku slov jako /hw/
- *ʃ* v různých pozicích

Tyto a další méně podstatné jevy budou popsány v sekci 2.2. (*Další rozdíly*).

2.1.3. Suprasegmentální jevy²⁰

a) Dvouslabičná slovesa končící na -ate

RP: Přízvuk je na druhé slabice, obsahující skupinu *-ate*. př. *dictate, rotate, vibrate* – /dɪk'teɪt/, /rəʊ'teɪt/, /vaɪ'breɪt/.

GA: Přízvuk je na první slabice. př. *dictate, rotate, vibrate* – /'dɪkteɪt/, /'roʊteɪt/, /'vaɪbreɪt/.

b) Někteřá slova francouzského původu (*garage, ballet, frontier* a další)

RP: Přízvuk je na první slabice – /'gærɑ:ʒ/, /'bæleɪ/, /'frʌntɪə/.

GA: Přízvuk je na poslední slabice jako v původních francouzských slovech – /gə'rɑ:ʒ/, /bæl'eɪ/, /frʌn'tɪr/.

c) Pětislabičná slova končící na -ily

RP: Primární přízvuk často zůstává na první slabice a třetí slabika je redukováná a obsahuje pouze slabou samohlásku nebo úplně vypadává. Př. *necessarily, ordinarily, momentarily* – /'nesəsə'reɪli/, /'ɔ:dən'reɪli/, /'mæʊmənt'reɪli/.

GA: Primární přízvuk se přesouvá na třetí slabiku, první slabika nese přízvuk sekundární. Př. *necessarily, ordinarily, momentarily* – /,nesə'serəli/, /,ɔ:rdən'erəli/, /,mæʊmən'terəli/.

¹⁸ Wells, J. C. (1982). *Accents of english 1: An introduction*. (str. 251)

¹⁹ Celce-Murcia, M. (1996). *Teaching pronunciation a reference for teachers of English to speakers of other languages* (str. 64)

²⁰ Celce-Murcia, M. (1996). *Teaching pronunciation a reference for teachers of English to speakers of other languages* obsahuje všechny příklady uvedené v části 2.1.3. (str. 367-370)

d) Přípony -ary, -ery, -ory a -mony

RP: Samohlásky těchto skupin jsou redukovány nebo úplně vypadávají, tyto slabiky nenesou žádný přízvuk. Př. *customary, cemetery, category, testimony* – /'kʌstəməri/, /'semətəri/, /'kætəgəri/, /'testɪməni/.

GA: Terciární přízvuk dává skupinám -ary, -ery výslovnost /eri/, skupině -ory výslovnost /ɔ:ri/ a skupině -mony výslovnost /moʊni/. Př. *customary, cemetery, category, testimony* – /'kʌstəmeri/, /'semətəri/, /'kætəgɔ:ri/, /'testɪmoʊni/.

e) Intonace

RP má typicky větší rozsah výšek než GA a může na Američany působit dojmem falešnosti nebo domýšlivosti. GA je oproti tomu více monotónní a Britům může znít ležérně, lhostejně nebo i mrzutě.²⁰

2.2. Další rozdíly

a) Výslovnost skupiny *wh* jako /hw/²¹

GA: V některých regionálních variantách se slova jako *what, which a whether* vyslovují s neznělou souhláskou zapisovanou jako [ɹ], kterou lze připodobnit k sekvenci /hw/, takže *which a witch* mohou být minimálním párem.

RP: *Wh* se vyslovuje jako znělé /w/; *which a witch* jsou homofony.

b) Kvalita fonému /l/²²

GA: Foném /l/ se velmi často vyskytuje jako varianta [ɫ] (tzv. „temné /l/“, artikulované více vzadu v ústech než čisté /l/) ve všech pozicích, včetně na začátku slova. Př. *like, mile* – [ɫaɪk], [maɪɫ].

RP: Alofon [ɫ] se vyslovuje pouze na konci slova nebo před souhláskou, nikdy před samohláskou nebo na začátku slova. př. *like, mile, eels* – /laɪk/, [maɪɫ], [i:ɫz].

c) Redukované samohlásky²³

GA: V nepřízvučných slabikách nahrazuje samohlásky /ɪ/ a /ʊ/ střední samohlásky /ə/. Př. *ambulance, foreign* – /'æmbjələns/, /'fɔ:rən/.

RP: Fonémy /ɪ/ a /ʊ/ se někdy stále vyslovují jako slabé samohlásky. Př. *ambulance, foreign* – /'æmbjɔləns/, /'fɔ:rɪn/.

²¹ Celce-Murcia, M. (1996) *Teaching pronunciation a reference for teachers of English to speakers of other languages*. (str. 370)

²² Roach, P. (2009). *English phonetics and phonology: a practical course*. (str. 48, 164)

²³ Lindsey, G. (2019). *English after rp: Standard british pronunciation today*. (str.39)

d) Realizace fonému /æ/

GA: V některých slovech se polonízka přední samohláska /æ/ vyskytuje jako o něco delší a uzavřenější alofon, který lze pomocí příslušné diakritiky zapsat jako [ǣ]. Existují tendence i výjimky ohledně jeho konkrétního výskytu, obecně však platí, že se takto vyslovuje v přízvučných slabikách v pozicích před neznělými frikativami, znělými okluzivami a dvěma předními nazály: *bad, half, man* – [bǣ·d], [hǣ·f], [mǣ·n].

RP: K tomuto rozdvojení výslovnosti /æ/ nedochází, zmíněná slova se vyslovují pravidelně – /bæd/, /hæf/, /mæn/.^{24 25}

2.3. Zdůvodnění výběru zkoumaných jevů

Jevy byly vybírány tak, aby 1) byly zastoupeny co možná nejvíce reprezentativní znaky odlišující RP od GA, 2) bylo snadné je poslechem identifikovat, 3) bylo možné je zkoumat na slovní zásobě odpovídající úrovni respondentů, a 4) byly přítomny různé typy jevů. Při výběru jevů byl také brán ohled na skutečnost, že některé z nich již byly podobným způsobem v minulosti zkoumány. Proto například nebyla pro tuto práci zvolena rhoticita (kterou již ve své bakalářské práci zkoumal Filip Unger)²⁶, přestože se jedná o jeden z nejvýznamnějších rozdílů mezi těmito standardy.

Prvním zkoumaným jevem je souhláska a rozdíl je fonetický, spočívá tedy v různé realizaci jednoho fonému. Podstatou jevů 2 a 3 je naopak opozice více různých fonémů a jedná se o samohlásky. Výpis a konkrétní zdůvodnění vybraných jevů následuje níže. Všechny z nich jsou segmentální – je to z důvodu poměrně omezeného výběru suprasegmentálních jevů, které by byly dobře pozorovatelné na slovní zásobě odpovídající druhému stupni základní školy. Tento výběr se dále zužuje při snaze vyhnout se jevům již v nedávné době zkoumaným. Suprasegmentální jevy navíc mohou být pro žáky cizího jazyka složitější na uchopení.

2.3.1. Jev 1 – foném /t/

(viz 2.1.2. bod **b**)

²⁴ Wells, J. C. (1982). *Accents of English 3: Beyond the British Isles*. (str. 477)

²⁵ Boberg, C., Ash, S., & Labov, W. (2005) *The Atlas of North American English: Phonetics, phonology and sound change* (str. 173)

²⁶ Unger, F. (2021). *Pronunciation standard awareness and consistency in Czech speakers of English: British vs. American English*.

Výskyt takzvaného *flapped /t/* je velmi systematický a pravidelný, lze jej tedy sledovat v mnoha běžných slovech, která často spadají do vyhovující slovní zásoby. Také díky tomu může být považován za významný rys odlišující GA od RP. Obě realizace fonému /t/ jsou navíc relativně blízké českým alveolárním okluzivám, což českým uživatelům angličtiny usnadňuje jejich identifikaci. Ve skupině *-nt* zkoumán nebude, protože se v ní vyskytuje s menší pravidelností.

2.3.2. Jev 2 – zadní samohlásky /ɒ/, /ɑ:/ a /ɔ:/

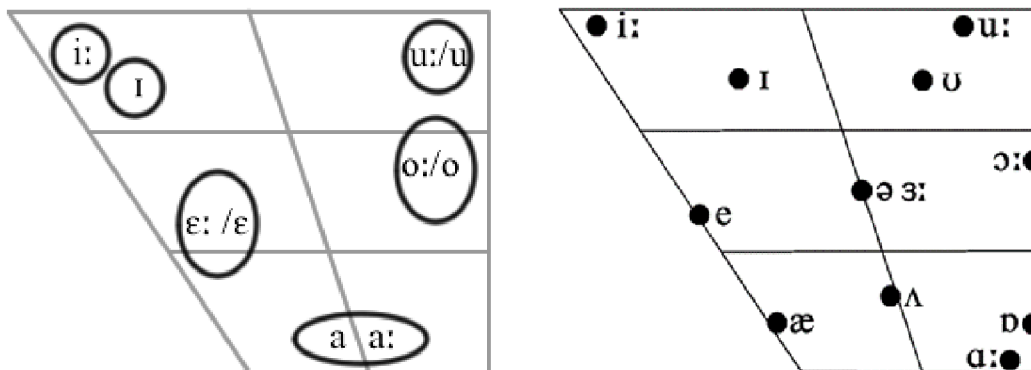
(viz 2.1.1. bod **b**)

Opozice samohlásky /ɒ/ se samohláskou /ɑ:/, popřípadě se samohláskou /ɔ:/, je také pevně daná – týká se všech slov, která se v RP vyslovují s /ɒ/. Případná výslovnost britského /ɔ:/ jako americké /ɑ:/ je o něco méně systematická, zkoumána proto budou pouze slova s britským /ɒ/. Tento jev lze také demonstrovat na velkém počtu slov, včetně mnoha vhodných pro méně pokročilé cílové skupiny, a všechny fonémy, kterých se týká, se dají připodobnit k českým. Artikulace anglických a českých samohlásek je v tomto případě relativně podobná (snad možná kromě samohlásky /ɒ/, i ta je ale přirovnatelná k českému /o/).

2.3.3. Jev 3 – samohlásky /æ/ a /a:/

(viz 2.1.1. bod **a**)

Tato dvojice samohlásek je o něco problematičtější v tom, že není plně systematická a týká se pouze některých slov – ta však ve většině případů patří mezi často používaná, jednoduchá slova typu *can't, grass, half* nebo *bath*. Jde tedy o jev, který se uplatňuje v běžné konverzaci s uspokojivou frekvencí a může být pozorován na vhodné slovní zásobě. Lze jej také relativně snadno identifikovat, což mu dává výhodu proti alternativám, jako je například výslovnost diftongu /əʊ/ a /oʊ/ – v češtině je pouze jeden zvuk, který přibližně odpovídá oběma z nich, takže českým uživatelům angličtiny mohou splývat. Anglické /ɑ:/ má naproti tomu českou (byť ne přesně odpovídající) obdobu v /a:/ a foném /æ/ má v relevantních slovech v americkém standardu často podobnou výslovnost jako české /ɛ/ (viz bod *d*) v části 2.2.).

Obrázek 1 – Schéma samohlásek

Schéma samohlásek pro srovnání: vlevo – české samohlásky (viz Dankovičová, 1999), vpravo – anglické samohlásky (viz Roach, 2009)

2.4. Historický kontext vývoje jazyka

Anglicky mluvící populace začala osidlovat americký kontinent na začátku sedmnáctého století, kdy byly založeny první úspěšné kolonie. Americký výslovnostní standard odlišný od britského se však vyvinul mnohem později. V době americké války za nezávislost (ve druhé polovině osmnáctého století) nebylo ještě prakticky možné rozpoznat podle mluveného projevu Brity od Američanů.²⁷ Ještě v devadesátých letech téhož století začala americká vláda uvažovat o zavedení osvědčení o státním občanství, aby se s nimi mohli prokazovat američtí námořníci, kteří mohli jinak jen stěží dokázat, že nejsou Britové. Britské námořnictvo totiž v této době často bralo do zajetí Američany a nutilo je k službě na svých lodích, a jejich jazyky stále nebyly rozpoznatelné, takže bylo obtížné určit, zda se skutečně nejedná o Brity.²⁸

S vyhlášením nezávislosti Spojených států amerických tedy nedošlo ihned k přetvoření amerického dialektu do dnešní podoby, i tak ale tato událost hrála velkou roli v započetí samostatného rozvoje této regionální varianty. Vzrostla důležitost národní identity amerických občanů a s ní snaha odlišit se od Velké Británie. Vyskytly

²⁷ Gómez, P. (n.d.). Web de paco gomez. British and American English Pronunciation Differences. <https://www.webpgomez.com/english/404-british-and-american-english-pronunciation-differences#Xalge-01> (cit. 16 června 2024)

²⁸ Algeo, J. (2001). *The Cambridge History of the English language: English in North America (Vol. 6)*. (str. 71)

se i návrhy k úplnému upuštění od angličtiny jako jazyka, například ve prospěch němčiny, ty se však nikdy neprosadily.²⁹

Krátce po vzniku samostatného státu došlo k jedné ze zásadních změn vedoucích k osamostatnění jazyka pro Američany, a to ke vzniku vlastních slovníků a přehledů gramatiky. V osmdesátých letech osmnáctého století vydal lexikograf Noah Webster přehled s názvem *Grammatical Institute of the English Language* s cílem vytvořit učební materiál pro výuku anglického jazyka. Jeho vydání bylo velkým přínosem –

Američané nyní mohli ve školách používat vlastní knihy (dříve byly zpravidla pro tento účel používány anglické učebnice dovážené z Británie). Tímto dílem, stejně jako slovníky, které vydal v letech 1806 a 1828, Webster změnil oficiální psanou podobu mnohých anglických slov – zpravidla tak, aby lépe odpovídala jejich výslovnosti. v americké angličtině se hlavně jeho zásluhou dodnes vyskytují psané formy jako *center, color, defense* nebo *traveled*.^{30 31}

Koncem osmnáctého století se objevily první známky jednoho z nejvýznamnějších rozdílů mezi oběma standardy: v Británii, konkrétně v oblasti jižní Anglie, se začala postupně vytrácet rhoticita (tedy výslovnost fonému /r/ v koncové pozici, viz část 2.1.2.). Tento nový trend byl považován za indikátor postavení ve společnosti, a ze začátku byl omezen jen na sociálně vyšší vrstvy, zatímco střední a nižší třídy si rhoticitu zachovávaly. Během devatenáctého století se však přizpůsobil i zbytek populace Anglie, stejně jako většina Walesu, a britský standard se stal převážně nerhotickým. na americkém kontinentu ale tato změna neproběhla, až na výjimky v podobě oblastí (New York, Boston), které možná rhoticitu ztratily po vzoru Angličanů, s nimiž byly v průběhu tohoto vývoje v užším kontaktu než ostatní části Spojených států. Dnes je

²⁹ Bomboy, S. (2019, April 1). Did German almost become America's official language in 1795? National Constitution Center – constitutioncenter.org. <https://constitutioncenter.org/blog/april-fools-german-as-americas-official-language> (cit. 16 června 2024)

³⁰ McDavid, Raven I.. "Noah Webster". Encyclopedia Britannica, 24 May. 2024, <https://www.britannica.com/biography/Noah-Webster-American-lexicographer> (cit. 16 června 2024)

³¹ Merriam-Webster. (n.d.). Noah Webster's spelling wins and fails. Merriam-Webster. <https://www.merriam-webster.com/grammar/noah-websters-spelling-wins-and-fails> (cit. 16 června 2024)

rhoticita často považována za nejnápadnější rozdíl mezi britským a americkým standardem.^{32 33}

V průběhu devatenáctého a dvacátého století došlo k mnoha dalším změnám, a to jak v Británii, tak ve Spojených státech. Americký standard je například původcem³⁴ rozdílu z počátku dvacátého století označovaného jako *yod-dropping*, tedy vypouštění fonému /j/ mezi souhláskou a samohláskou /u:/. K tomuto procesu sice došlo do určité míry i v britském standardu, ale v jeho americkém protějšku postihl daleko více slov. Model "souhláska + /u:/" zde tedy platí i v mnohých slovech, která RP stále vyslovuje jako "souhláska + /ju:/" (např. ve slově *new*, viz část 2.1.1.).

Z jevů zkoumaných v této práci má americký standard na svědomí odlišnou výslovnost grafému *t* díky jevu známému jako *flapped t*, a odokrouhlení fonému /o/, který v britské variantě zůstal nezměněný (např. ve slově *lot*). Rozdíl ve výslovnosti grafému *a* ve slovech, kde se v RP vyslovuje jako /ɑ:/ a v GA jako /æ/ má naopak původ britský.³⁵ Stručná historie každého z těchto jevů bude popsána zvlášť.

2.4.1. Změna fonému /t/

Přestože se s ní místy lze setkat i ve Velké Británii, znělá výslovnost grafému *t* (viz část 2.1.2.) je dnes považována za velmi charakteristickou pro americký standard a rozhodně není typická pro RP.³⁶ s největší pravděpodobností se vyvinula z důvodu usnadnění výslovnosti, zvláště při rychlejším mluvení. Kdy přesně k této změně došlo, není zcela jisté, ale existují určitá data, ze kterých lze vycházet.

V roce 1943 provedl Victor A. Oswald výzkum s cílem zjistit, jestli jsou američtí rodilí mluvčí schopni rozpoznat ve slovech foném /d/ od alofonu [ɾ], někdy také zapisovaného jako [ɾ̥]. Ve své studii Oswald okomentoval poznatky Johna S. Kenyona, který dříve zastával názor, že tyto dva zvuky jsou jednoznačně odlišné a neměly by se tudíž navzájem plést, a který si zároveň později uvědomil, že ani on sám nerozlišuje

³² Soniak, M. (2023, May 5). When did Americans lose their British accents?. Mental Floss. <https://www.mentalfloss.com/article/29761/when-did-americans-lose-their-british-accent> (cit. 17 června 2024)

³³ Gómez, P. (n.d.). Web de paco gomez. British and American English Pronunciation Differences. <https://www.webpgomez.com/english/404-british-and-american-english-pronunciation-differences#Xalge-01> (cit. 17 června 2024)

³⁴ Rozdíl vznikl modifikací v tomto standardu, ve druhém standardu jev zůstal stejný

³⁵ Wells, J. C. (1982). *Accents of english 1: An introduction*.

³⁶ Wells, J. C. (1982). *Accents of english 2: The British Isles*. (str. 298)

výslovnost podobně znějících slov tvořících minimálními páry s rozdílem ve výslovnosti této souhlásky. Oswaldův výzkum na americké střední škole potvrdil, že Američané /d/ a [r] nedokáží rozpoznat. Lze tedy se značnou mírou jistoty stanovit, že ve čtyřicátých letech minulého století byl proces formování tohoto jevu již zcela dokončen a fonémy /d/ a /r/ pro mnohé rodilé mluvčí prakticky splývaly.³⁷

2.4.2. Změna fonému /ɒ/

Krátká polonízka zadní samohláska prošla v historii vývoje anglického jazyka několika zásadními přeměnami. Do devatenáctého století docházelo v americké výslovnosti k prodlužování a odokrouhlování tohoto fonému, až nakonec kompletně splynul s nízkým /ɑ:/ a jeho kratší zaokrouhlená obdoba se z tohoto standardu téměř úplně vytratila. Tento proces se někdy označuje jako tzv. *father-bothmer merger*. Varianta /ɒ/ zůstala jen v okolí Bostonu a New Yorku, které byly pravděpodobně více poznamenány vlivem britské výslovnosti – podobně se sem nejspíš rozšířila ztráta rhoticity.³⁸

Už na konci sedmnáctého století se navíc začal formovat tzv. *lot-cloth split*, a výslovnost fonému /ɒ/ se ve slovech ze sady *cloth* (v mnohých slovech končících na neznělé frikativy a některých končících na /n/ – *gone, on*) prodloužila a následně přešla v o něco méně otevřený foném /ɔ:/, který slyšíme například ve slově *thought*. U slov nespádajících do této sady zůstala výslovnost /ɒ/ stejná. V této době ale ještě neexistovaly pevné hranice mezi americkou a britskou angličtinou, zmíněné rozdělení proto nějakou dobu existovalo u obou z nich. Z RP nakonec kolem poloviny dvacátého století tyto rysy vymizely a sada *cloth* se opět začala vyslovovat s fonémem /ɒ/.^{39 40} V Americe se varianta /ɔ:/ neztratila, zde ovšem figuruje také výše zmíněný přechod k samohlásce /ɑ:/. Výslovnost sady *cloth*, ke které se navíc řadí také slova končící na velární souhlásky /g/, /ŋ/ a někdy i /k/, může tedy být více ovlivněna jedním či

³⁷ Oswald, V. A. (1943). "Voiced t": a misnomer. *American Speech*, 18(1), str. 18–25.

<https://doi.org/10.2307/487263> (cit. 17. června 2024)

³⁸ Boberg, C., Ash, S., & Labov, W. (2005). *The Atlas of North American english: Phonetics, phonology and sound change*. (str. 13)

³⁹ Wells, J. C. (n.d.). Whatever happened to Received Pronunciation?. Resources and tools in speech, hearing and phonetics. <https://www.phon.ucl.ac.uk/home/wells/rphappened.htm> (cit. 18. června 2024)

⁴⁰ Boberg, C., Ash, S., & Labov, W. (2005). *The Atlas of North American english: Phonetics, phonology and sound change*. (str. 58)

druhým jevem, což vede k potenciálním výskytům více platných výslovností některých slov (např. /dɑ:g/ a /dɔ:g/ pro slovo *dog*).^{41 42}

2.4.3. Změna fonému /æ/

K přechodu polonízské přední samohlásky /æ/ v dlouhou nízkou zadní samohlásku /ɑ:/ došlo v Británii za podobných okolností jako ke ztrátě rhoticity – poprvé se začala přetvářet v jižní Anglii koncem osmnáctého století. Tato událost je označována jako *trap-bath split* – došlo zde k rozdělení původně jednoho fonému, podobně jako u rozdělení sad *lot a cloth*. Slova *trap* a *bath* nyní obsahují dvě různé samohlásky, zatímco v oblastech nezasažených touto změnou, mezi které patří i Spojené státy americké, je stále pouze jedna, tedy /æ/. Jak už bylo zmíněno v oddílu 2.1.1., tento jev se týká několika sad slov charakterizovaných koncovými souhláskami, které následují po samohlásce /æ/ nebo /ɑ:/ – těmi jsou hlavně frikativy (př. *bath, after, ask*) a nazály (př. *sample, demand*). V rámci těchto sad se vyskytuje mnoho výjimek, což může být způsobeno tím, že slova, která nebyla v dané době tolik používána, byla změnami méně ovlivněna. Existují však také slova, u kterých neuskutečnění této změny nelze jasně odůvodnit.⁴³

⁴¹ Roach, P. (2009). *English phonetics and phonology: a practical course*. (str. 164)

⁴² Gómez, P. (n.d.). Web de paco gómez. British and American English Pronunciation Differences. <https://www.webpgomez.com/english/404-british-and-american-english-pronunciation-differences#Xalge-01> (cit. 17 června 2024)

⁴³ Lindsey, G. (2019). *English after rp: Standard british pronunciation today*. (str. 42)

3. Metodika

3.1. Metody výzkumu

3.1.1. Text obsahující zkoumané jevy

Následující text byl vytvořen tak, aby obsahoval co nejvíce slov se zkoumanými jevy a zároveň tvořil souvislý příběh, který působí přirozeně a dá se plynule číst. Slovní zásoba byla volena podle možností žáků druhého stupně základní školy. Text je určen pro čtení jak českými žáky a učiteli, tak i rodilými mluvčími obou standardů, s jejichž záznamem budou následně respondenti dále pracovat.

I was sitting in the city park, eating a little bit of butter on my bread. It was a pretty day, and the weather was better than I had expected. After a long walk, we stopped by a small pond. We spotted a frog hopping along the rocks, and Katie got excited and followed it. Before heading home, we stopped at a shop to buy some hot chocolate. I really want⁴⁴ to tell everybody⁴⁵ as soon as possible.

The day after, I had a quick breakfast with my mom. We were sitting outside on the short grass, talking and laughing. I can't say how long I spent answering questions my mom was asking me – for example, what⁴⁶ I had done in the past two days.

Jevy (viz část 2.3.) obsažené v textu jsou označeny následujícím způsobem:

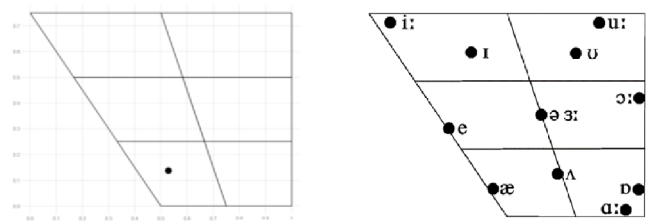
Jev 1 je zvýrazněn červeně.

Jev 2 je zvýrazněn modře.

Jev 3 je zvýrazněn zeleně.

⁴⁴ Instrukce v úkolu č. 6 respondenty vyzývá k popsání rozdílu ve výslovnosti písmene *o*, tato konkrétní část se tedy netýká slova *want*.

⁴⁵ Britský rodilý mluvčí v nahrávce vyslovil konzistentně všechna ostatní zkoumaná slova tohoto jevu s /ɒ/, slovo *everybody* však vyslovil se samohláskou, která má pravděpodobně nejbliž k /ʌ/ (podle vyhodnocení <https://vowelmeter.pythonanywhere.com/>):

Obrázek 2 - samohláska ʌ ve slově everybody

vlevo: výsledek analýzy samohlásky, vpravo – schéma samohlásek, viz Roach, P. (2009)

⁴⁶ Americký rodilý mluvčí tuto část přečetl bez *flapped* /t/.

Slova obsahující rozdíly mezi RP a GA přítomné v textu, které mezi zkoumané jevy nepatří, jsou vyznačeny *kurzivou*. V tabulkách jsou označeny jako *DALŠÍ JEVY*. Konkrétně jde o výslovnost diftongu /əʊ/ a /oʊ/ ve slově *home* a o četné rozdíly v rhoticitě. Ta není vyznačena u slov, ve kterých se v RP vyskytuje tzv. *linking /r/*, protože se v těchto případech jedná o spíše nepatrný rozdíl od amerického /r/ nebo /ə/. Nicméně, ve větě „*The day after, I had...*” je v RP výslovnost slova *after* vlivem pauzy zapříčiněné čárkou nerhotická a toto slovo je tedy také zvýrazněno.

Celková výslovnost respondenta bude počítána na procenta průměrem z procentuálních zastoupení jednotlivých zkoumaných jevů.

Opakující se slova budou vyhodnocena pouze jednou, pokud je subjekt přečte v obou případech stejně.

3.1.2. Dotazník

1. Rozlišujete vědomě ve výslovnosti britskou a americkou angličtinu? (A/N)
2. Kterou variantu spíše používáte? (britská výslovnost/americká výslovnost)
3. Znáte rozdíly mezi těmito dvěma přízvuky (tedy rozdíly ve výslovnosti)? Zkuste nějaké vyjmenovat.

3.1.3. Práce s nahrávkami rodilých mluvčích

4. Poslechněte si dvě nahrávky. Dokážete určit, ve které nahrávce je rodilým mluvčím Brit a ve které Američan? Jakých rozdílů jste si všimli?
5. Dokážete popsat rozdíl mezi nahrávkami ve výslovnosti písmene "t", hlavně v první části nahrávky? Zkuste uvést příklad z textu.
6. Dokážete popsat rozdíl mezi nahrávkami ve výslovnosti písmene "o", hlavně ve druhé části nahrávky? Zkuste uvést příklad z textu.
7. Dokážete popsat rozdíl mezi nahrávkami ve výslovnosti písmene "a", hlavně ve třetí části nahrávky? Zkuste uvést příklad z textu.

3.2. Realizace výzkumu

Celý výzkum probíhal podle možností buď se subjekty osobně, nebo v rámci telefonního hovoru, který byl krátce přerušován pouze pro účel čtení textu a poslouchání nahrávek. Otázky z dotazníku byly respondentům čteny a jejich odpovědi zapisovány autorem práce. Hlavním důvodem k tomuto postupu byla snaha minimalizovat možnosti vyhledávání pomoci při odpovídání na otázky. Bylo tím také

zaručeno, že nebudou respondenti úkoly plnit na přeskáčku, což by mohlo vést ke zkreslení výsledků. Další výhodou byla možnost ujistit se, že všem úlohám správně rozumějí.

První částí výzkumu bylo předložení vytvořeného textu subjektům k přečtení a vytvoření záznamu. Následoval dotazník, jehož cílem bylo zjistit, do jaké míry jsou si účastníci výzkumu vědomi rozdílů mezi britským a americkým standardem, pokud nemají k dispozici obě varianty pro srovnání. Další částí bylo seznámení subjektů s úkolem 4 a následně se dvěma nahrávkami rodilých mluvčích. Teprve poté, co splnili tento úkol a pokusili se sami identifikovat rozdíly mezi projevy Brita a Američana, se respondenti dozvěděli, na jaké jevy je tento výzkum zaměřen, a byli požádáni, aby je v textu a nahrávkách našli a popsali. Nahrávky byly pro tento účel rozděleny do tří částí zaměřených na jednotlivé jevy a opatřených odpovídajícím úsekem textu.

Toto pořadí bylo pečlivě zvoleno s cílem minimalizovat ovlivnění příštích odpovědí subjektů znalostí předchozích otázek. Při čtení textu respondenti nevěděli, jaký je jeho účel, takže se nemohli cíleně zaměřit na konzistentnost ve výslovnosti v souladu s jedním ze studovaných standardů. K následnému vyjmenování rozdílů z hlavy jim mohlo čtení textu posloužit jako inspirace, nikoli však prozradit odpověď, pokud ji již sami neznali. Poté již pracovali s nápovědou v podobě nahrávek, ale stále jen podle vlastního úsudku, a až nakonec jim byly sděleny konkrétní zkoumané jevy.

Při zapisování výsledků bylo pro všechny žáky i učitele použito generické maskulinum.

3.3. Výběr respondentů

Kontakt se podařilo navázat se třemi učiteli angličtiny na druhém stupni, kteří byli ochotní zúčastnit se výzkumu v plném rozsahu. Žáci byli vybíráni ze tříd, které tito učitelé učí, aby bylo možné hledat případnou souvislost mezi jejich výslovností a výslovností jejich žáků. Od každého učitele se zapojili do výzkumu vždy 4 žáci ze stejného ročníku, dohromady tedy 12 žáků ze tří různých ročníků a celkem 15 respondentů. Jak již bylo zmíněno v úvodu, vzhledem k poměrně náročné podstatě úkolů pro žáky byly vybrány sedmý, osmý a devátý ročník.

4. Praktická část (vlastní výzkum)

4.1. Čtení textu a dotazník

Jevy vyslovené v souladu s RP jsou označeny červeně.

Jevy vyslovené v souladu s GA jsou označeny modře.

Obrázek 3 - barevné značení RP a GA

Některá slova byla přečtena nesprávně a nebylo tak možné je zařadit. Jevy v takových slovech jsou označeny jako **JINÉ**. Stejným způsobem jsou označeny ojedinělé případy slov vyslovených tak nezřetelně, že není možné s přesností určit jejich výslovnost jako žádnou z variant.

Všichni respondenti přečetli všechna opakující se slova v obou případech jejich výskytu stejně.

Ve výslovnosti respondentů se vlivem mateřského jazyka vyskytly i některé české realizace. Ty byly hodnoceny jako snaha vyslovit příslušný anglický foném a považovány za rysy směřování k danému standardu, jejich nestandardní výslovnost ovšem byla u každého respondenta patřičně okomentována. Jedná se o následující realizace:

České /a/ nebo /a:/ bylo vyhodnocováno jako /ɑ:/.

České /ɛ/ nebo /ɛ:/ bylo vyhodnocováno jako /æ/.

České /d/ bylo vyhodnocováno jako [r].

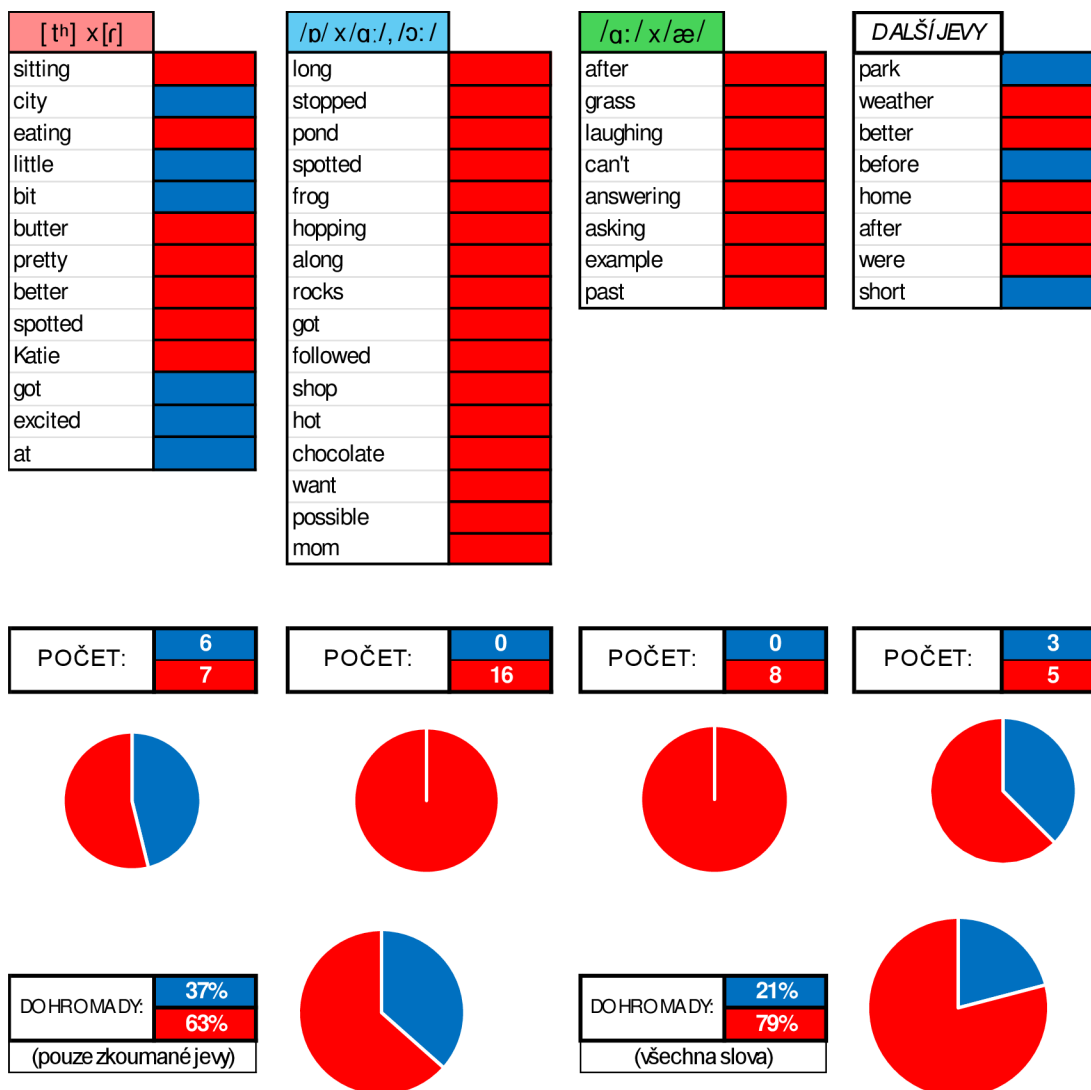
České /o/ bylo vyhodnocováno jako /ɒ/.

České /t/ bylo vyhodnocováno jako [tʰ].

Výslovnost slova *mom* jako /mʌm/ byla považována za britskou, přestože v ní není obsažen zkoumaný foném /ɒ/.

4.1.1. Sedmý ročník

a) Učitel U1

Obrázek 4 - Výslovnost při čtení textu, učitel U1

Samohláska /ɒ/ byla realizována spíše jako české /o/.

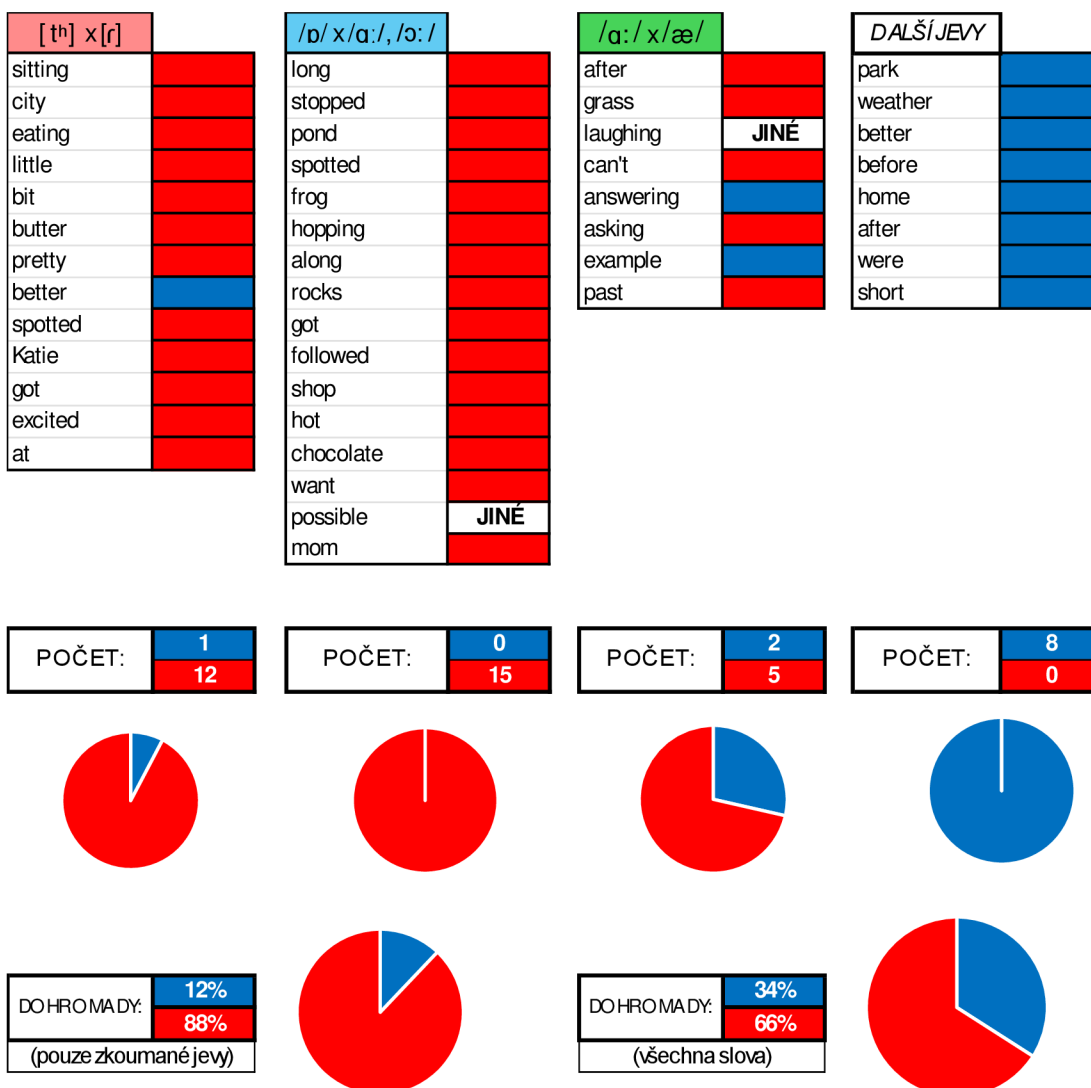
Samohláska /ɑ:/ byla realizována spíše jako české /a:/.

Slovo *got* U1 vyslovil s navázáním na další slovo pomocí amerického [r], ale s britským /p/.

V rozhovoru U1 uvedl, že britskou a americkou angličtinu vědomě rozlišuje a používá britskou, na žádný rozdíl ve výslovnosti si ale nevzpomněl.

Jeho výslovnost byla převážně britská s výjimkami hlavně ve výslovnosti /t/ a v některých slovech s nezkoumanými jevy.

b) Žák Ž1

Obrázek 5 - Výslovnost při čtení textu, žák Ž1

Samohláska /ɒ/ byla realizována spíše jako české /o/.

Samohláska /æ/ byla realizována spíše jako české /ɛ/.

Samohláska /ɑ:/ byla realizována spíše jako české /a:/.

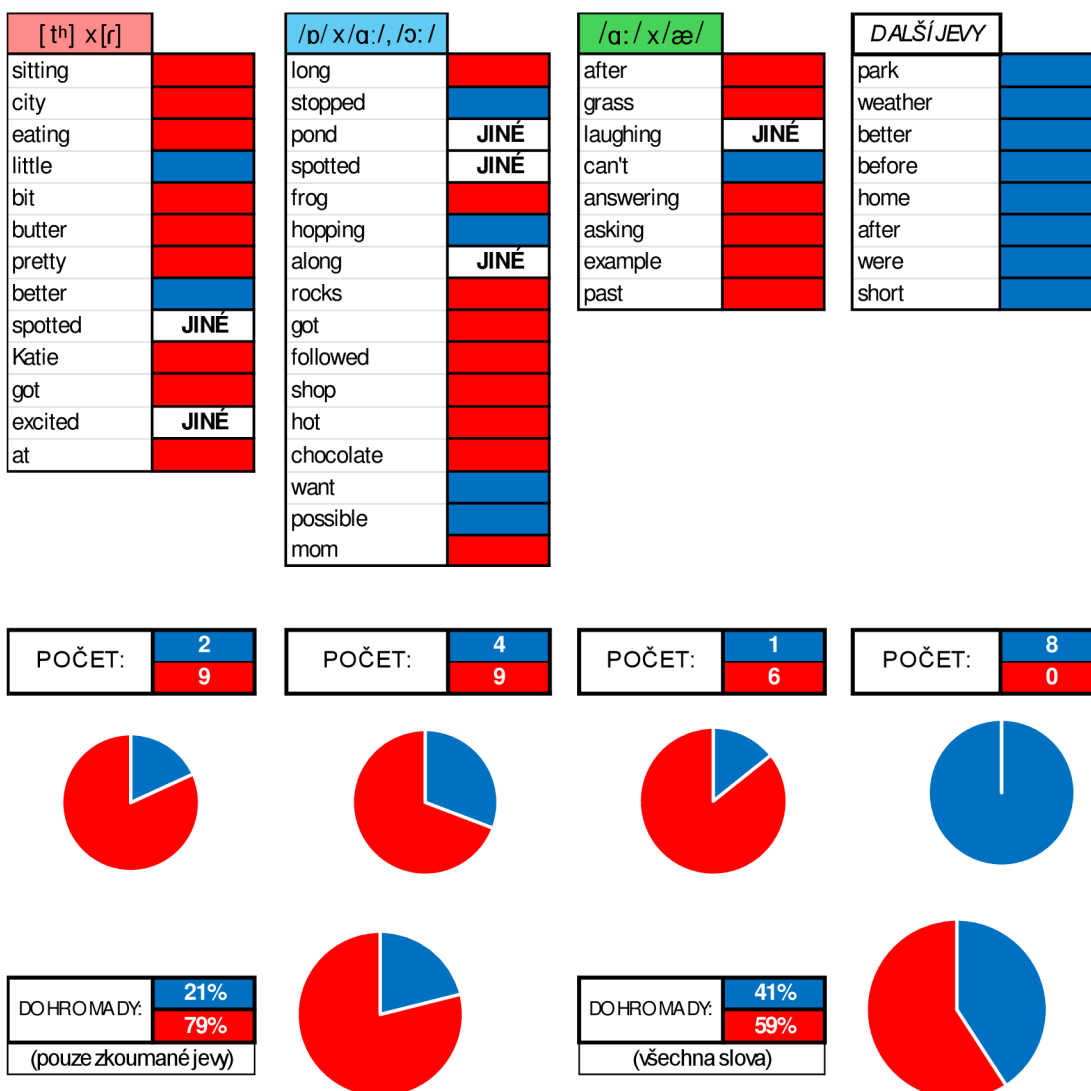
Přídech u [tʰ] byl minimální a slyšet bylo spíše české /t/.

Slovo *after* Ž1 vyslovil částečně britsky a částečně americky (rhoticky, ale se samohláskou /ɑ:/).

V rozhovoru Ž1 uvedl, že britskou a americkou angličtinu vědomě nerozlišuje, ale myslí si, že používá spíše americkou. Na žádné rozdíly mezi oběma standardy si nevzpomněl.

Jeho výslovnost zkoumaných jevů byla britská až na výjimky (*better*, *answering*, *example*), výslovnost ostatních jevů však byla americká.

c) Žák Ž2

Obrázek 6 - Výslovnost při čtení textu, žák Ž2

Samohláska /ɒ/ byla realizována spíše jako české /o/.

Samohláska /æ/ byla realizována spíše jako české /ɛ/.

Přídech u [tʰ] byl minimální a slyšet bylo spíše české /t/.

Samohláska /ɑ:/ byla realizována spíše jako české /a:/.

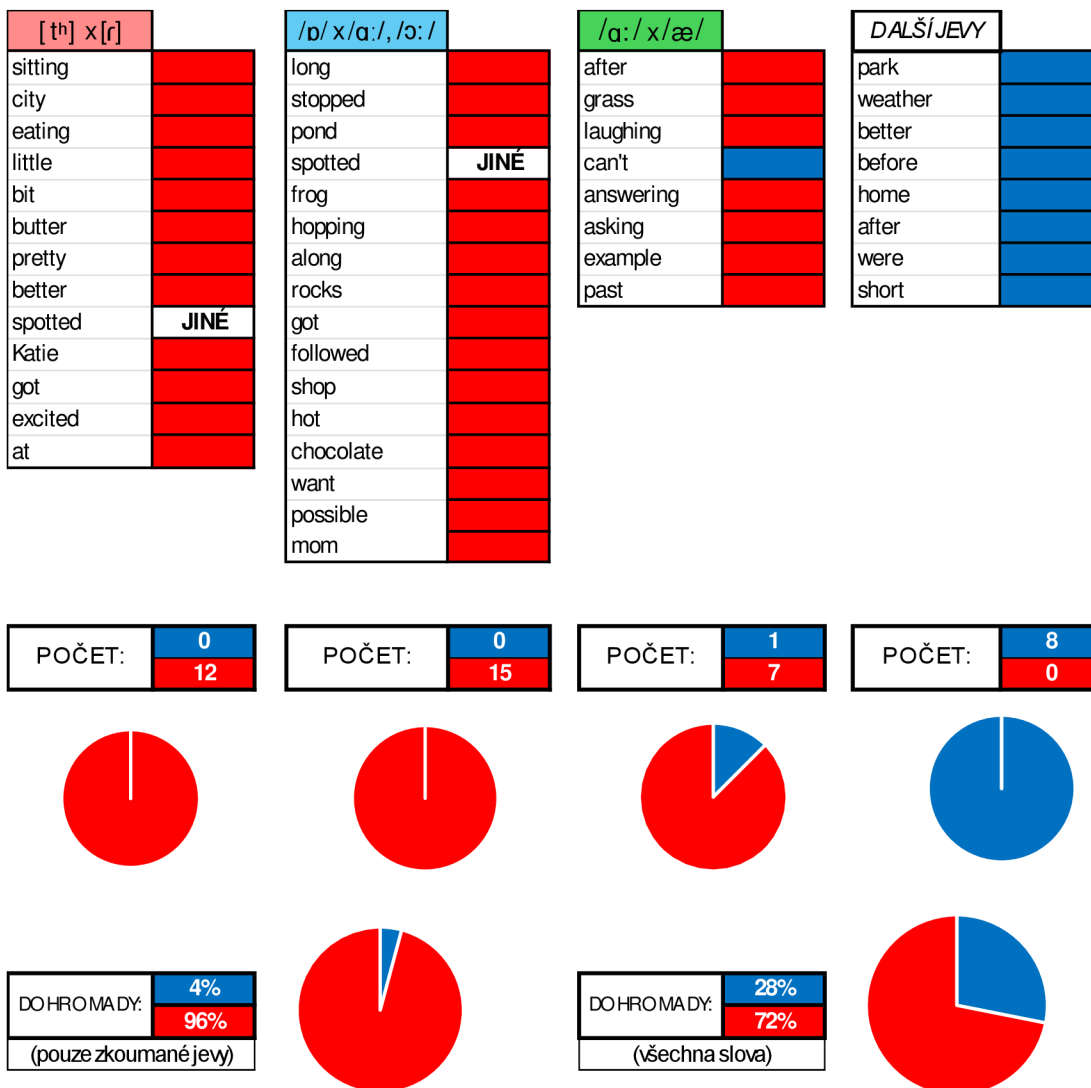
Slovo *after* Ž2 vyslovil částečně britsky a částečně americky (rhoticky, ale se samohláskou /ɑ:/).

V rozhovoru Ž2 uvedl, že britskou a americkou angličtinu vědomě rozlišuje a používá spíše americkou, ale ví, že ve škole se učí britská. Vzpomněl si na rozdíl

v rhoticitě, který popsal jako „v britské nevyslovování r ve všech slovech, co končí na r“, a jako příklad uvedl slovo *car*, které následně správně vyslovil v obou variantách. Také správně uvedl různou výslovnost slova *little*, ale nedokázal popsat, v čem se mezi oběma standardy liší.

Jeho výslovnost byla nekonzistentně britská s alespoň dvěma případy americké výslovnosti u každého jevu a s americkou výslovností nezkoumaných jevů.

d) Žák Ž3

Obrázek 7 - Výslovnost při čtení textu, žák Ž3

Přídech u [t^h] byl minimální a slyšet bylo spíše české /t/.

Samohláska /p/ byla realizována spíše jako české /o/.

Samohláska /æ/ byla realizována spíše jako české /ε/.

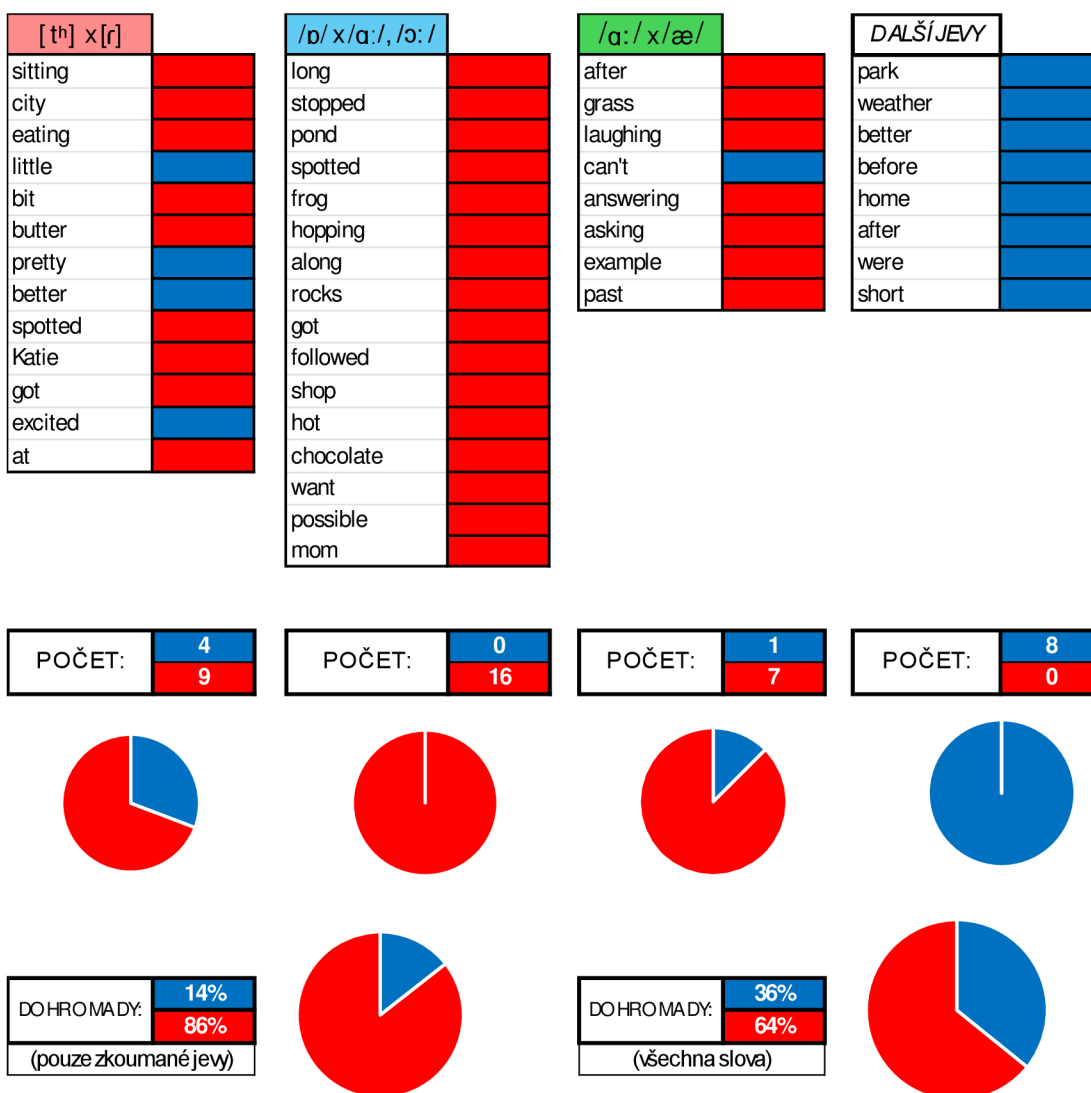
Samohláska /ɑ:/ byla realizována spíše jako české /a:/.

Slova *better* a *after* Ž3 vyslovil částečně britsky a částečně americky (slovo *better* se souhláskou [tʰ], slovo *after* se samohláskou /ɑ:/, obě slova však rhoticky).

V rozhovoru Ž3 uvedl, že britskou a americkou angličtinu vědomě rozlišuje a používá britskou, kterou slyší ve škole. Vzpomněl si na rozdíl v rhoticitě, který popsal jako „vyslovování r ve všech slovech u Američanů a jen v některých slovech u Angličanů“, a jako příklad uvedl slovo *four a party* a tato slova následně správně vyslovil v obou variantách (ovšem v obou případech s britskou variantou /t/ ve slově *party*).

Jeho výslovnost při čtení textu byla téměř výhradně britská (s výjimkou slova *can't*), výslovnost nezkoumaných jevů však byla americká.

e) Žák Ž4

Obrázek 8 - Výslovnost při čtení textu, žák Ž4

Přídech u [t^h] byl minimální a slyšet bylo spíše české /t/.

Samohláska /ɒ/ byla realizována spíše jako české /o/.

Samohláska /æ/ byla realizována spíše jako české /ɛ/.

Samohláska /ɑ:/ byla realizována spíše jako české /a:/ nebo i /a/.

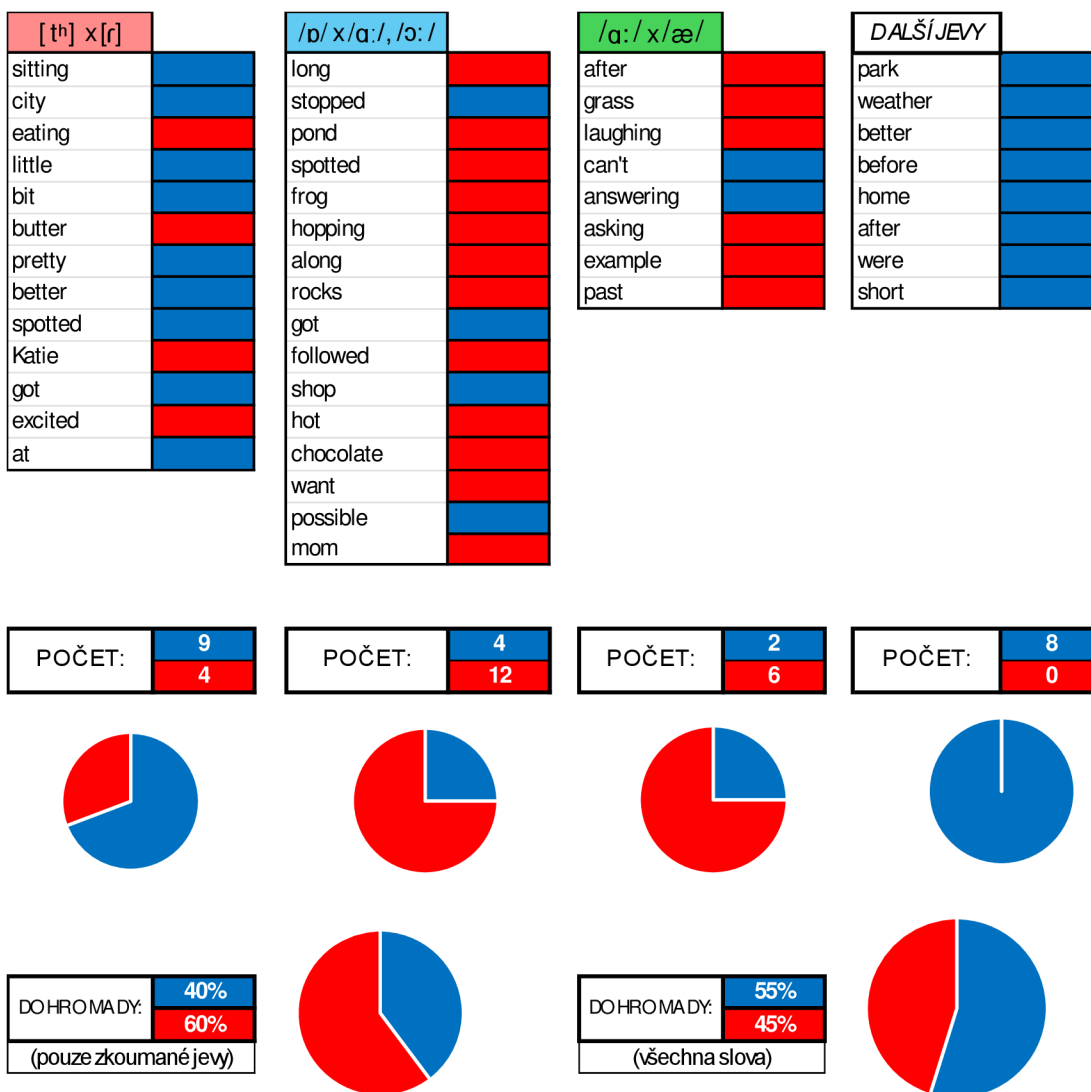
Slovo *after* Ž4 vyslovil částečně britsky a částečně americky (rhoticky, ale se samohláskou /ɑ:/).

V rozhovoru Ž4 uvedl, že britskou a americkou angličtinu vědomě nerozlišuje, ale myslí si, že používá spíše americkou. Vzpomněl si ovšem správně na potenciální odlišnou výslovnost slova *year*, popsal ji však nepřesně jako „jír v jedné a jer ve druhé variantě“.

Jeho výslovnost při čtení textu byla převážně britská, avšak nekonzistentní, hlavně ve výslovnosti fonému /t/ a v nezkoumaných jevech, jejichž výslovnost byla výhradně americká.

4.1.2. Osmý ročník

a) Učitel U2

Obrázek 9 - Výslovnost při čtení textu, učitel U2

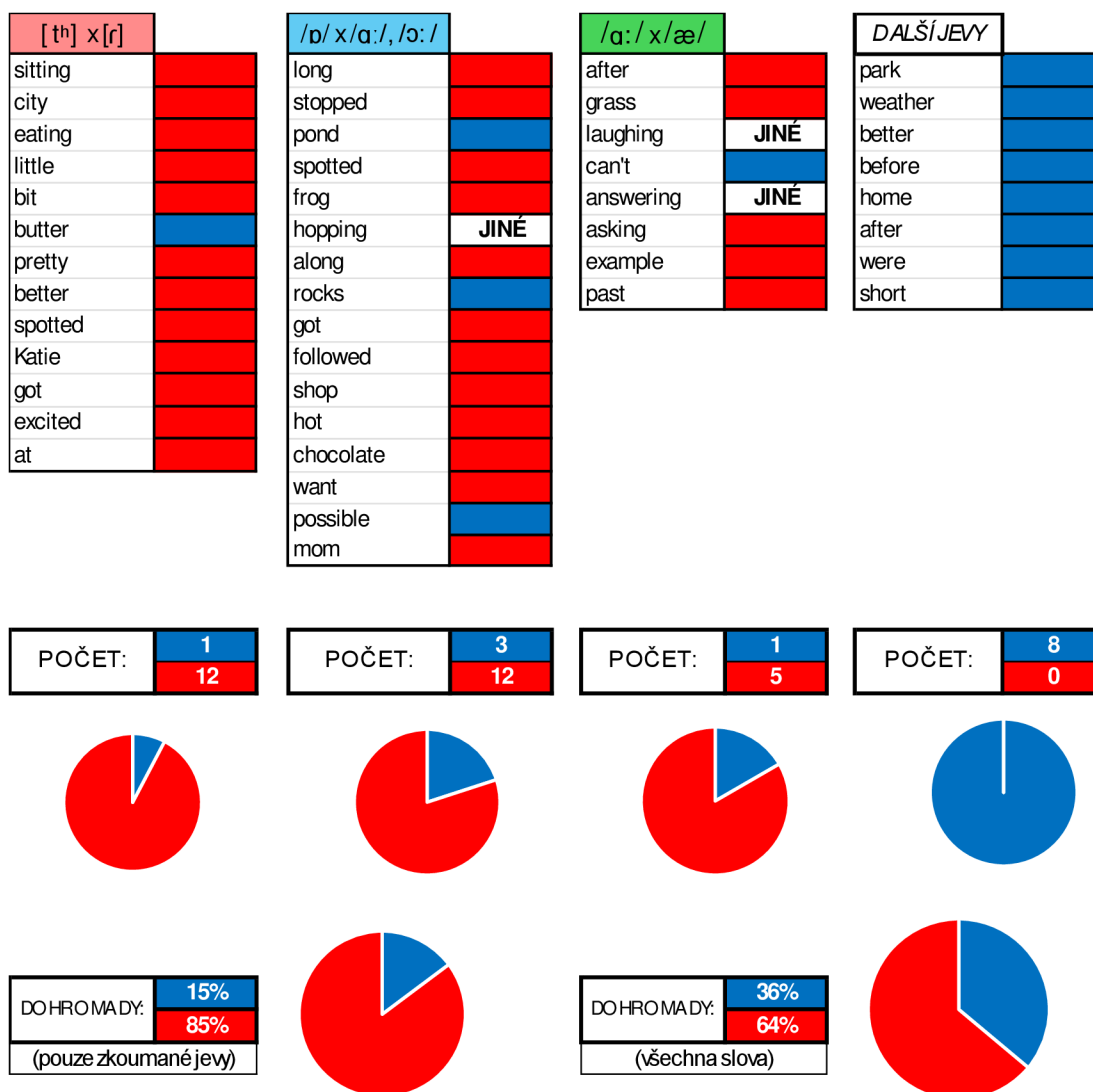
Samohláska /ɑ:/ byla realizována spíše jako české /a:/.

Slova *spotted* a *after* U2 vyslovil částečně britsky a částečně americky (slovo *spotted* se samohláskou /ɒ/ a souhláskou [tʰ], slovo *after* se samohláskou /ɑ:/, ale rhoticky).

V rozhovoru U2 uvedl, že britskou a americkou angličtinu vědomě rozlišuje a používá spíše americkou. Vzpomněl si na rozdíl v rhoticitě, který popsal jako „silent r v britské angličtině“ a jako příklad uvedl slovo *park*, které následně správně přečetl v obou variantách pro ilustraci.

Jeho výslovnost při čtení textu byla velmi nekonzistentní, přibližně polovinu jevů vyslovil britským a polovinu americkým standardem. Výslovnost /t/ a nezkoumaných jevů byla spíše americká, zbývající jevy spíše britské.

b) Žák Ž5

Obrázek 10 - Výslovnost při čtení textu, žák Ž5

Přídech u [t^h] byl minimální a slyšet bylo spíše české /t/.

Samohláska /p/ byla realizována spíše jako české /o/.

Samohláska /ɑ:/ byla realizována spíše jako české /a:/.

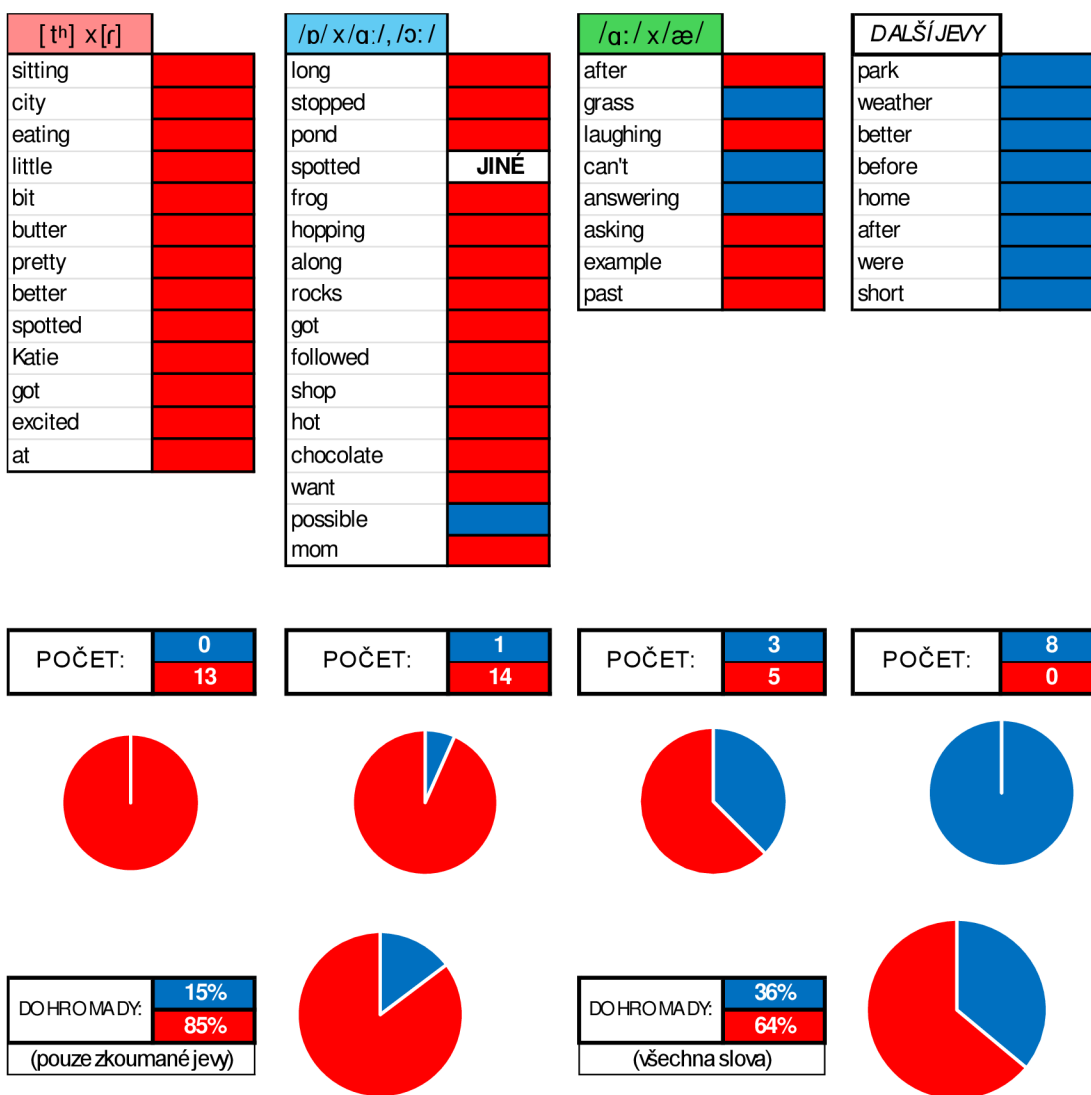
Samohláska /æ/ byla realizována spíše jako české /ε/.

Slova *better* a *after* Ž5 vyslovil částečně britsky a částečně americky (slovo *better* se souhláskou [t^h], slovo *after* se samohláskou /ɑ:/, obě slova však rhoticky).

V rozhovoru Ž5 uvedl, že britskou a americkou angličtinu vědomě rozlišuje a používá spíše britskou. Vzpomněl si na rozdíl ve výslovnosti slova *water* a obě varianty vyslovil přibližně správně, ale nedokázal popsat, v čem se liší.

Jeho výslovnost byla převážně britská s výjimkami ve všech zkoumaných jevech, výslovnost nezkoumaných jevů však byla americká.

c) Žák Ž6

Obrázek 11 - Výslovnost při čtení textu, žák Ž6

Přídech u [tʰ] byl minimální a slyšet bylo spíše české /t/.

Samohláska /ɒ/ byla realizována spíše jako české /o/.

Samohláska /ɑ:/ byla realizována spíše jako české /a:/ nebo i /a/.

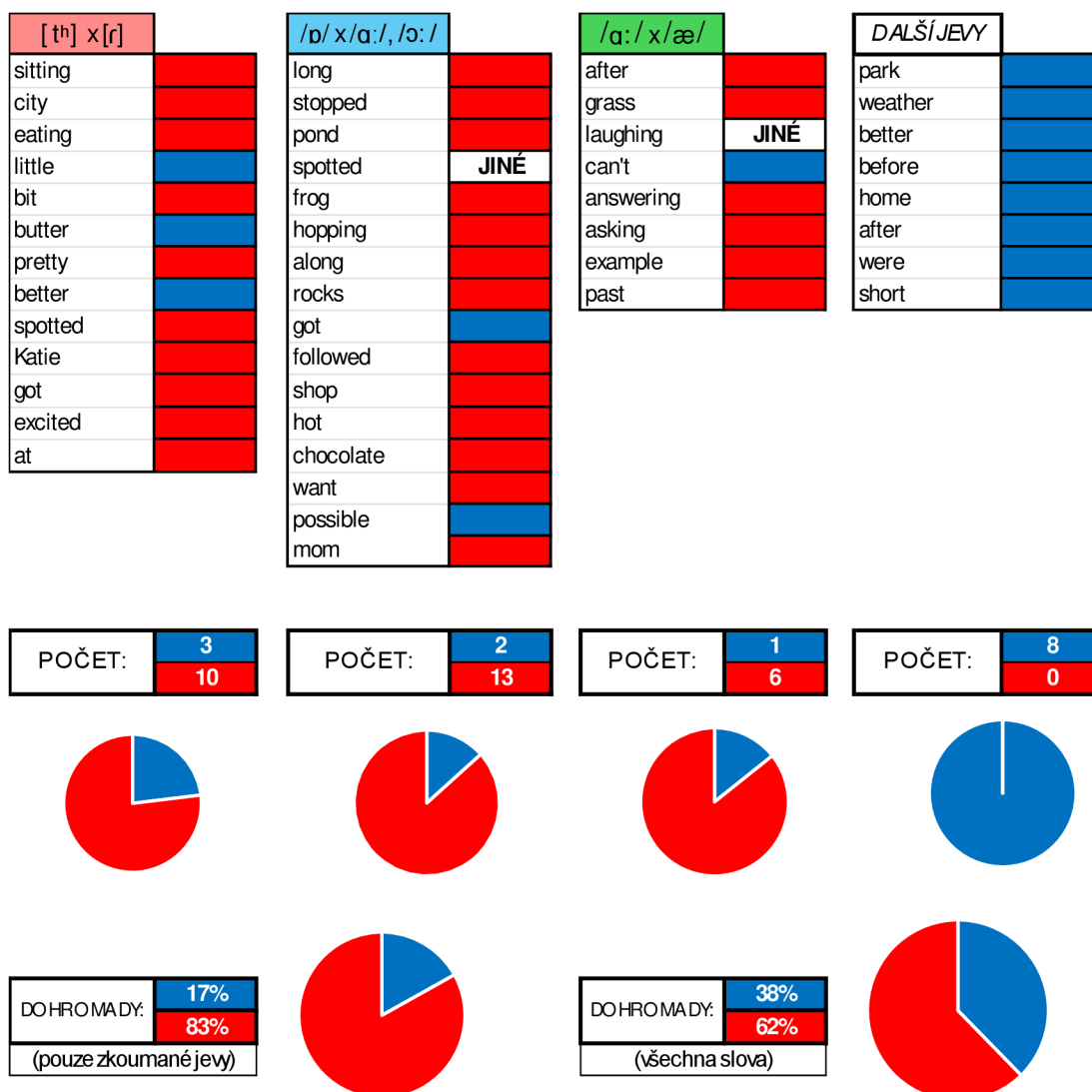
Samohláska /æ/ byla realizována spíše jako české /ɛ/.

Slova *better* a *after* Ž6 vyslovil částečně britsky a částečně americky (slovo *better* se souhláskou [t^h], slovo *after* se samohláskou /ɑ:/, obě slova však rhoticky).

V rozhovoru Ž6 uvedl, že britskou a americkou angličtinu vědomě nerozlišuje, ale používá spíše americkou. Tu označil za „tvrdší“ než britskou, na žádné konkrétní rozdíly si však nevzpomněl.

Jeho výslovnost byla převážně britská s výjimkami hlavně ve výslovnosti /æ/ a /ɑ:/, výslovnost nezkoumaných jevů však byla americká.

d) Žák Ž7

Obrázek 12 - Výslovnost při čtení textu, žák Ž7

Přídech u [t^h] byl minimální a slyšet bylo spíše české /t/.

Samohláska /ɒ/ byla realizována spíše jako české /o/.

Samohláska /ɑ:/ byla realizována spíše jako české /a:/ nebo i /a/.

Samohláska /æ/ byla realizována spíše jako české /ɛ/.

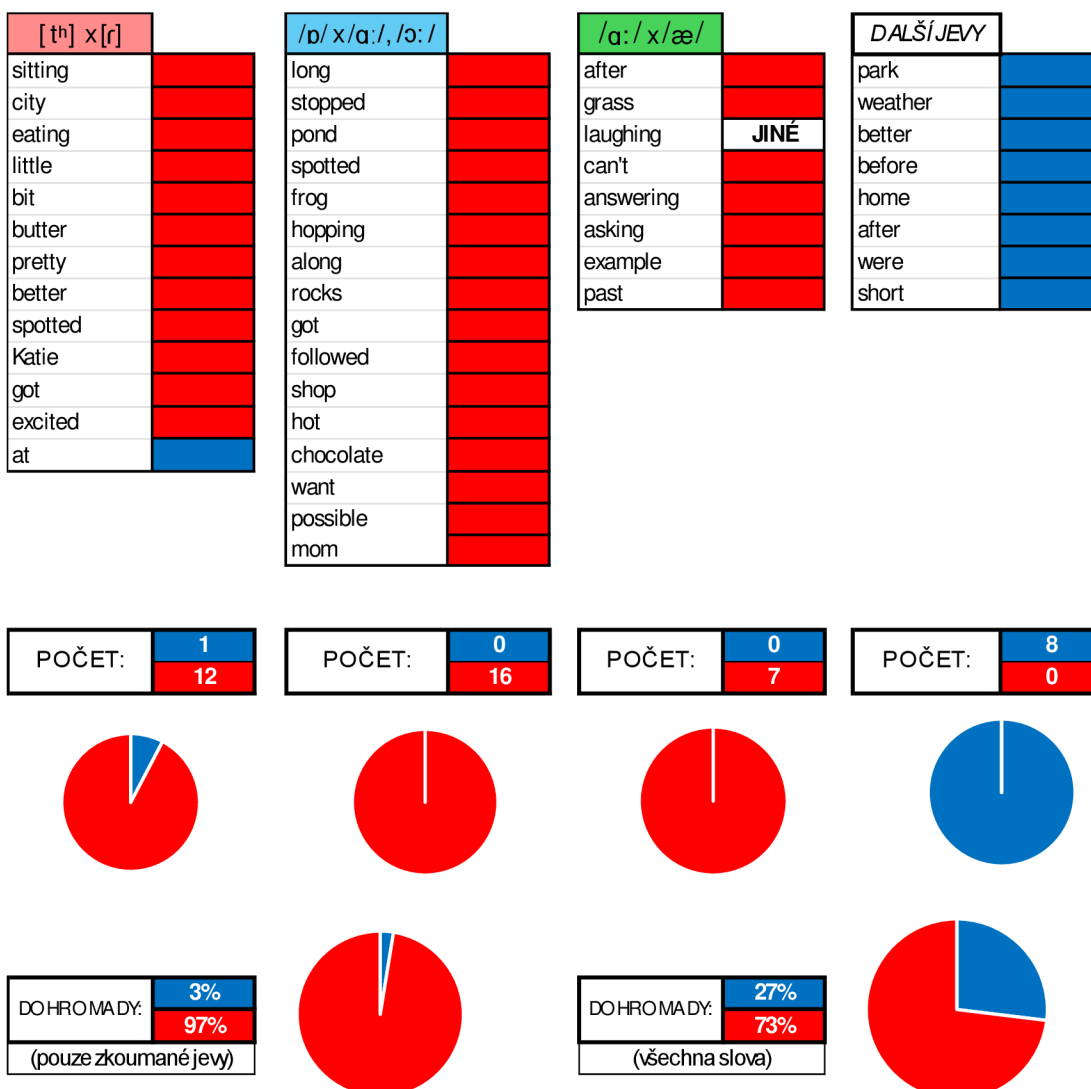
Souhláska [r] byla realizována spíše jako české /d/.

Slovo *after* Ž7 vyslovil částečně britsky a částečně americky (rhoticky, ale se samohláskou /ɑ:/), slovo *got* vyslovil s americkou výslovností, ale nenavázal na něj další slovo pomocí amerického [r].

V rozhovoru Ž7 uvedl, že britskou a americkou angličtinu vědomě nerozlišuje, ale používá spíše britskou. Na žádné rozdíly mezi oběma standardy si nevzpomněl.

Jeho výslovnost byla převážně britská s výjimkami hlavně ve výslovnosti /t/, výslovnost nezkoumaných jevů však byla americká.

e) Žák Ž8

Obrázek 13 - Výslovnost při čtení textu, žák Ž8

Přídech u [tʰ] byl minimální a slyšet bylo spíše české /t/.

Samohláska /ɒ/ byla realizována spíše jako české /o/.

Samohláska /ɑ:/ byla realizována spíše jako české /a:/ nebo i /a/.

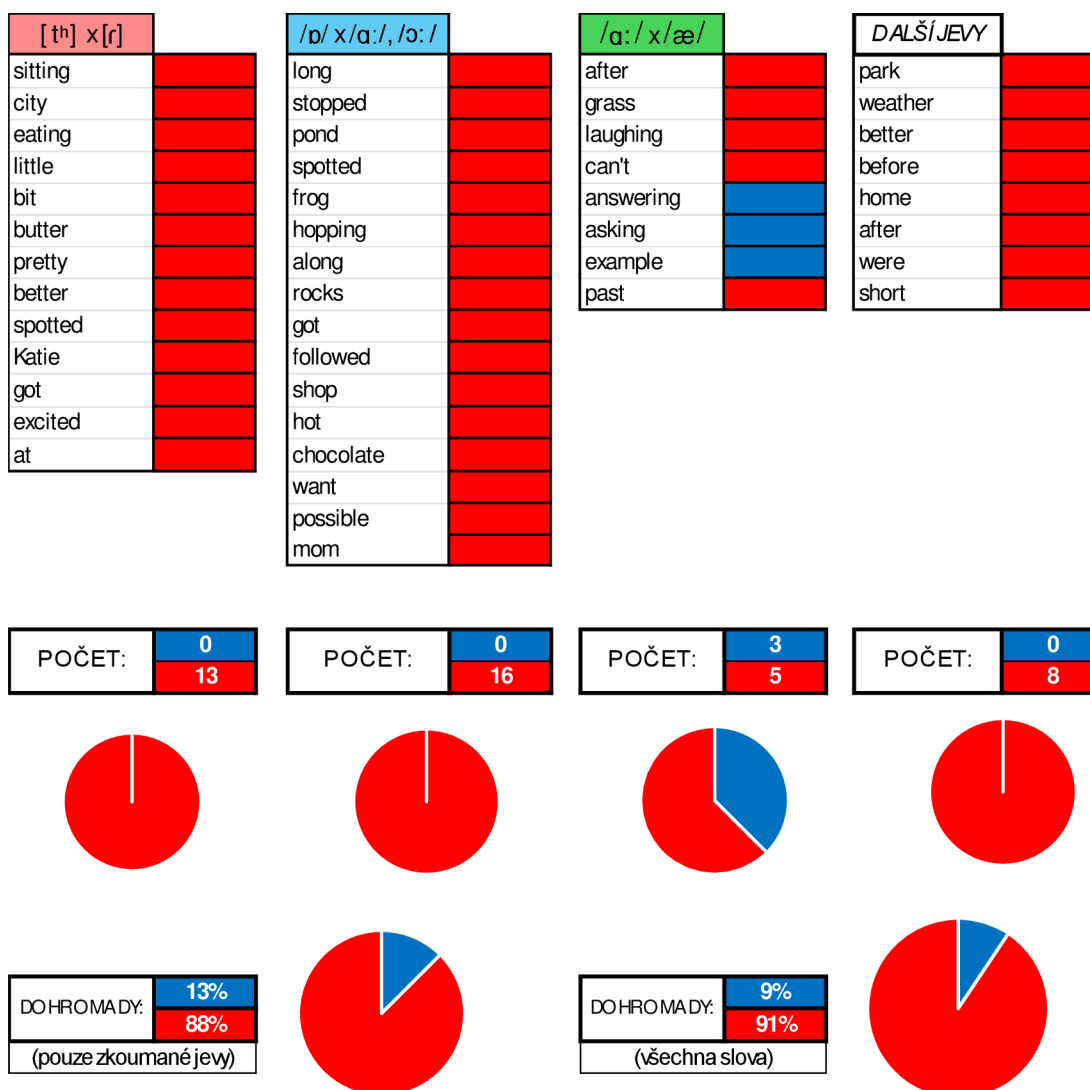
Slova *better* a *after* Ž8 vyslovil částečně britsky a částečně americky (slovo *better* se souhláskou [t^h], slovo *after* se samohláskou /ɑ:/, obě slova však rhoticky).

V rozhovoru Ž8 uvedl, že britskou a americkou angličtinu vědomě nerozlišuje, ale používá spíše britskou. Vzpomněl si na rozdíl ve výslovnosti slova *water*, který popsal jako výslovnost „o v britské a á v americké“ variantě, a při vlastní demonstraci předvedl správně také rozdíl v rhoticitě, ten však nijak neokomentoval.

Jeho výslovnost byla britská s výjimkou jednoho výskytu [r] při navázání na slovo *at*, výslovnost nezkoumaných jevů však byla americká.

4.1.2. Devátý ročník

a) Učitel U3

Obrázek 14 - Výslovnost při čtení textu, učitel U3

U3 žádné slovo nevyslovil kombinací obou standardů, slovo *after* však v jednom případě jeho výskytu z nepozornosti přečetl jako jiné slovo (*the day after x the other day*).

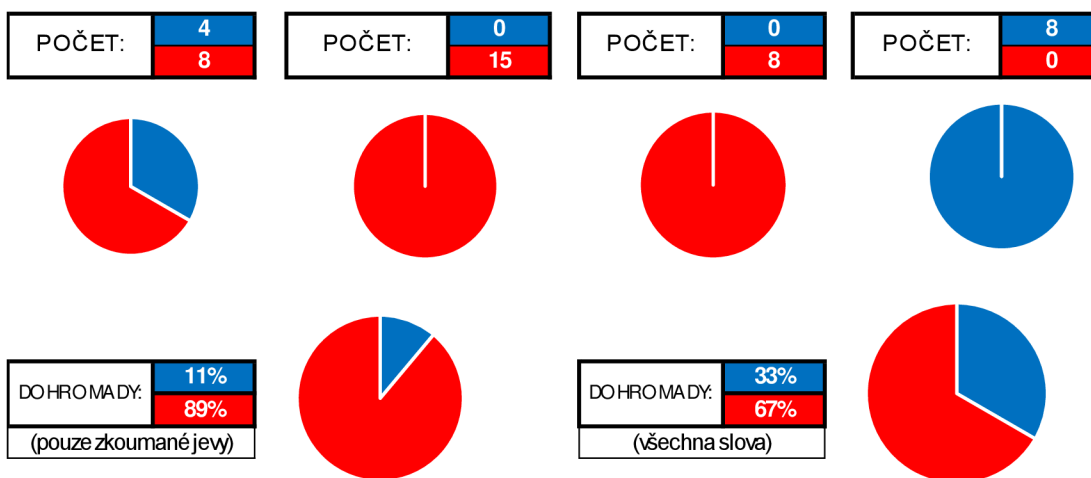
V rozhovoru U3 uvedl, že britskou a americkou angličtinu vědomě rozlišuje a používá britskou. Vzpomněl si na rozdíl v rhoticitě, kterou popsal jako „zadopatrové *r* v americké angličtině“ a „prodloužení samohlásky“ v britské angličtině a jako příklad uvedl slovo *car*, dále uvedl rozdíl v realizaci /t/, který popsal jako „britská souhláska *t* a americká *d* + v Cockney glottal stop“ a jako příklad uvedl slova *tomato a bottle*, toto

slovo přitom použil jako příklad pro oba zmíněné jevy. Britský standard navíc označil za zpěvnější. Všechna uvedená slova U3 pro ilustraci správně přečetl v obou variantách.

Jeho výslovnost byla téměř výhradně britská až na několik výjimek ve výslovnosti /æ/ a /ɑː/ (*answering, asking a example*).

b) Žák Ž9

[tʰ] x [r]	/p/ x /ɑː/, /ɔː/	/ɑː/ x /æ/	DALŠÍ JEVY
sitting			park
city			weather
eating			better
little			before
bit			home
butter			after
pretty			were
better			short
spotted	JINÉ		
Katie			
got			
excited			
at			
	long	after	
	stopped	grass	
	pond	laughing	
	spotted	can't	
	frog	answering	
	hopping	asking	
	along	example	
	rocks	past	
	got		
	followed		
	shop		
	hot		
	chocolate		
	want		
	possible		
	mom		

Obrázek 15 - Výslovnost při čtení textu, žák Ž9

Přídech u [tʰ] byl minimální a slyšet bylo spíše české /t/.

Samohláska /ɒ/ byla realizována spíše jako české /o/.

Samohláska /ɑː/ byla realizována spíše jako české /aː/.

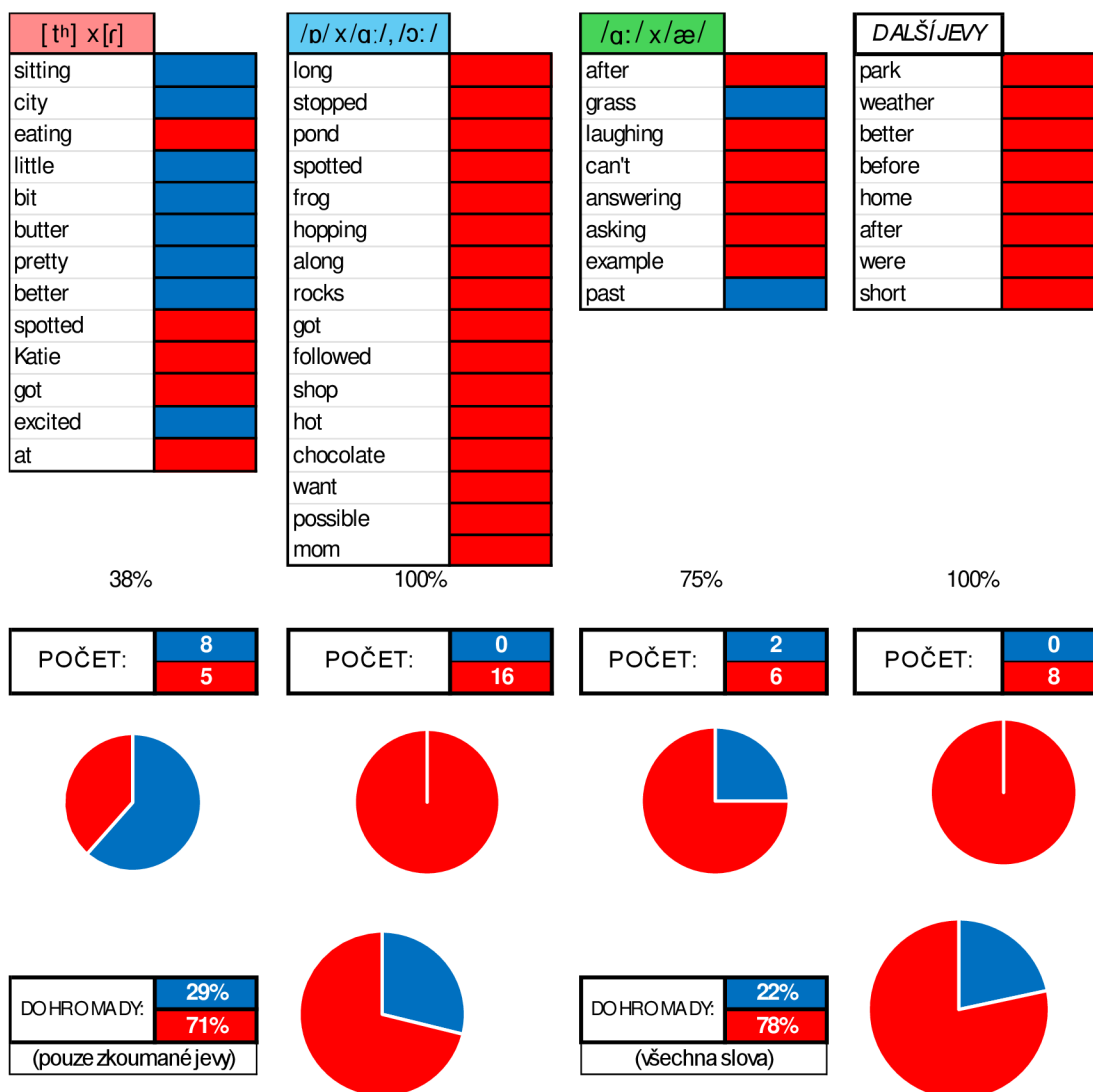
Souhláska [r] byla realizována spíše jako české /d/.

Slovo *after* Ž9 vyslovil částečně britsky a částečně americky (rhoticky, ale se samohláskou /ɑː/).

V rozhovoru Ž9 uvedl, že britskou a americkou angličtinu vědomě nerozlišuje, ale myslí si, že používá spíše britskou. Na žádné konkrétní rozdíly mezi oběma standardy si nevzpomněl, uvedl však, že americkou variantu vnímá jako „sekanější“.

Jeho výslovnost byla britská převážně britská, výslovnost /t/ však byla místy americká a výslovnost nezkoumaných jevů byla výhradně americká. Zbývající jevy ovšem byly vysloveny výhradně britsky.

c) Žák Ž10

Obrázek 16 - Výslovnost při čtení textu, žák Ž10

Přídech u [t^h] byl minimální a slyšet bylo spíše české /t/.

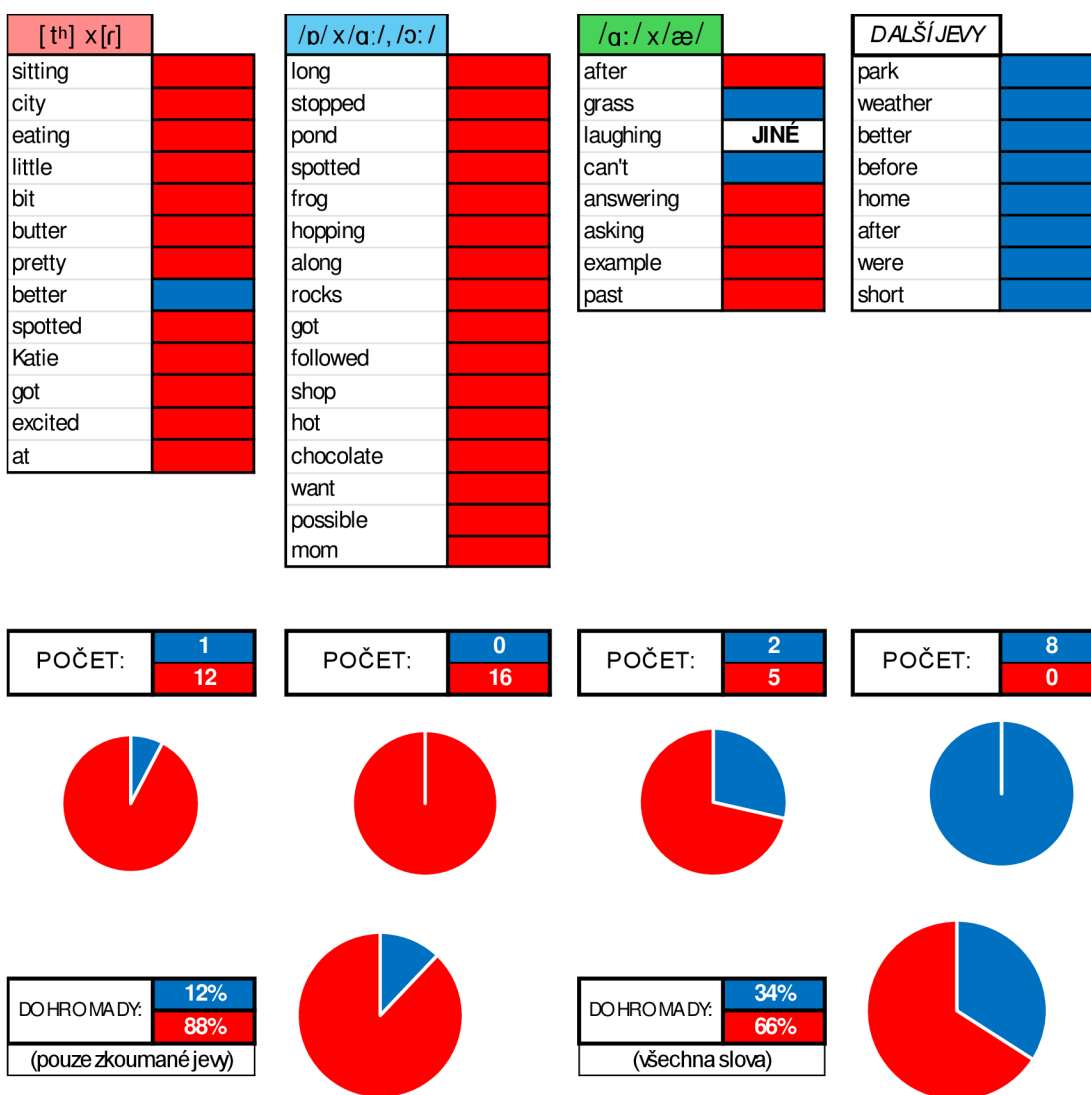
Souhláska [r] byla realizována spíše jako české /d/.

Slovo *better* Ž10 vyslovil částečně britsky a částečně americky (nerhoticky, ale se souhláskou [r]).

V rozhovoru Ž10 uvedl, že britskou a americkou angličtinu vědomě rozlišuje a používá spíše britskou, na žádné konkrétní rozdíly mezi oběma standardy si však nevzpomněl.

Jeho výslovnost byla převážně britská včetně všech výskytů nezkoumaných jevů, výslovnost /t/ však byla z větší části americká.

d) Žák Ž11

Obrázek 17 - Výslovnost při čtení textu, žák Ž11

Přídech u [t^h] byl minimální a slyšet bylo spíše české /t/.

Souhláska [r] byla realizována spíše jako české /d/.

Samohláska /p/ byla realizována spíše jako české /o/.

Samohláska /ɑ:/ byla realizována spíše jako české /ɑ:/ nebo i /a/.

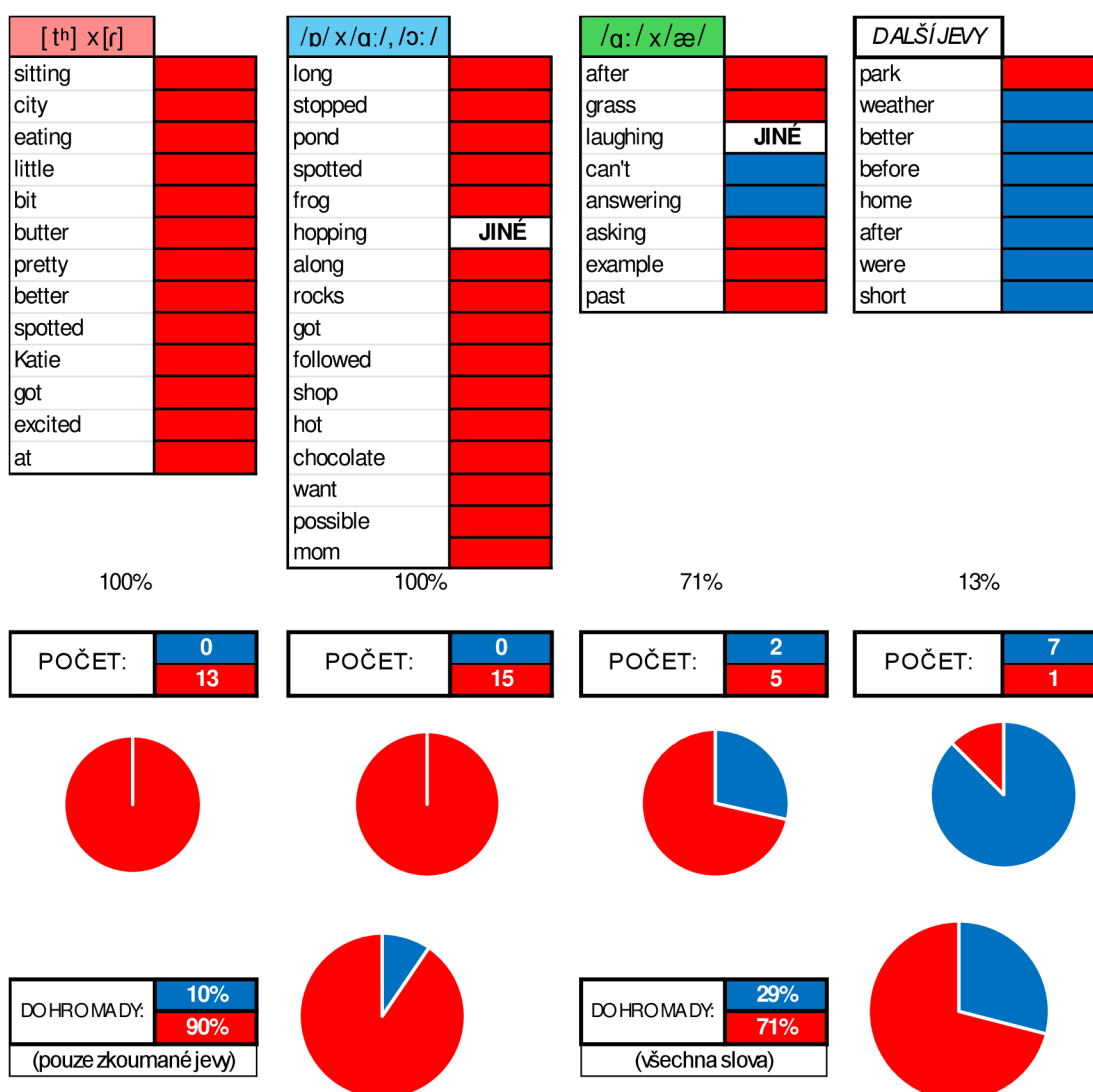
Samohláska /æ/ byla ve slově *can't* realizována spíše jako české /ε/.

Slovo *after* Ž11 vyslovil částečně britsky a částečně americky (rhoticky, ale se samohláskou /ɑ:/).

V rozhovoru Ž11 uvedl, že britskou a americkou angličtinu vědomě rozlišuje a po rozmyšlení dodal, že používá spíše britskou, kterou slyší ve škole. Vzpomněl si na rozdíl ve výslovnosti *t*, který popsal jako „vynechávání hlásek u britské angličtiny“ a jako příklad uvedl slovní spojení *bottle of water*.

Jeho výslovnost byla britská až na pár výjimek (*better, grass, can't*), výslovnost nezkoumaných jevů však byla americká.

e) Žák Ž12

Obrázek 18 - Výslovnost při čtení textu, žák Ž12

Přídech u [tʰ] byl minimální a slyšet bylo spíše české /t/.

Samohláska /ɒ/ byla realizována spíše jako české /o/.

Samohláska /æ/ byla realizována spíše jako české /ɛ/.

Samohláska /ɑ:/ byla realizována spíše jako české /a:/ nebo i /a/.

Slova *better* a *after* Ž12 vyslovil částečně britsky a částečně americky (slovo *better* se souhláskou [t^h], slovo *after* se samohláskou /ɑ:/, obě slova však rhoticky).

V rozhovoru Ž12 uvedl, že britskou a americkou angličtinu vědomě nerozlišuje, ale myslí si, že používá spíše britskou. Na žádné konkrétní rozdíly mezi oběma standardy si nevzpomněl.

Jeho výslovnost byla britská až na výjimky (*can't*, *answering*), výslovnost nezkoumaných jevů však byla s výjimkou slova *park* americká.

4.2. Práce s nahrávkami rodilých mluvčích

4.2.1. Sedmý ročník

a) Učitel U1

U1 správně přiřadil nahrávky k rodilým mluvčím. Všiml si rozdílu ve výslovnosti *o*, kde jako příklad uvedl slova *stopped*, *possible* a *frog*, a správně je přečetl pro ilustraci v obou variantách. Dále popsal americkou angličtinu jako „rozšířenější a roztáhlejší“ a britskou jako „uměřenější, kultivovanější“.

Jev 1 – U1 poznal rozdíl ve výslovnosti fonému /t/ ve slovech, ze kterých uvedl *sitting* a *city*, a popsal ho správně jako „zřetelné t s přídechem“ v RP, ale nepřesně jako „změkčené t uprostřed slova“ v GA.

Jev 2 – U1 poznal rozdíl ve volbě fonémů /ɒ/ nebo /ɑ:/ ve slovech, ze kterých uvedl *spotted*, *frog*, *stopped* a *pond*, ale popsal ho nepřesně jako „vyslovení o“ v RP a „otevření úst na á a vyslovení o“ v GA.

Jev 3 – U1 poznal rozdíl ve volbě fonémů /æ/ nebo /ɑ:/ ve slovech, ze kterých uvedl *past* a *asking*, a popsal ho víceméně správně jako „á“ v RP a „široké a otevřené é“ v GA.

b) Žák Ž1

Ž1 nedokázal správně přiřadit nahrávky k rodilým mluvčím. V nahrávce si všiml rozdílu ve „výslovnosti *r* na konci slov“ a rozdílu ve výslovnosti *o*, kde jako příklad uvedl slova *mom* a *stop*, která následně pro ilustraci přečetl správně v obou variantách.

Jev 1 – Ž1 poznal rozdíl ve výslovnosti fonému /t/ ve slovech, ze kterých uvedl *better* a *butter*, a popsal ho víceméně správně jako „výslovnost t“ v první nahrávce (ve skutečnosti RP) a „výslovnost d“ ve druhé nahrávce (ve skutečnosti GA).

Jev 2 – Ž1 poznal rozdíl ve volbě fonémů /ɒ/ nebo /ɑ:/ ve slovech, ze kterých uvedl *stopped*, *pond* a *rocks*, a popsal ho víceméně správně jako „ó“ v první nahrávce (RP) a „á“ ve druhé nahrávce (GA).

Jev 3 – Ž1 poznal rozdíl ve volbě fonémů /æ/ nebo /ɑ:/ ve slovech, ze kterých uvedl *asking*, a popsal ho velmi obecně, nicméně prakticky správně, jako „á“ v první nahrávce (RP) a „é“ v druhé nahrávce (GA).

c) Žák Ž2

Ž2 správně přiřadil nahrávky k rodilým mluvčím. Všiml si rozdílu ve výslovnosti t, kde jako příklad uvedl *little*, *butter* a *better*, popsal ho však jako „rychlejší výslovnost t“ v GA.

Jev 1 – Ž2 poznal rozdíl ve výslovnosti fonému /t/ ve slovech, ze kterých uvedl *sitting*, *city* a *better*, a popsal ho opět nepřesně jako „rychlejší výslovnost t“ v GA.

Jev 2 – Ž2 poznal rozdíl ve volbě fonémů /ɒ/ nebo /ɑ:/, ve slovech, ze kterých uvedl *stopped* a *chocolate*, a popsal ho víceméně správně jako „normální ó“ v RP a „ó, které se mění v á“ v GA.

Jev 3 – Ž2 poznal rozdíl ve volbě fonémů /æ/ nebo /ɑ:/ ve slovech, ze kterých uvedl *grass* a *laughing*, ale popsal ho jako „výslovnost protáhlého ó nebo možná á“ v RP a „výslovnost normálního á“ v GA.

d) Žák Ž3

Ž3 správně přiřadil nahrávky k rodilým mluvčím. Všiml si rozdílu ve výslovnosti t, kde jako příklad uvedl *sitting* a *butter* a popsal ho víceméně správně jako „výslovnost d místo t“ v GA.

Jev 1 – Ž3 poznal rozdíl ve výslovnosti fonému /t/ ve slovech, ze kterých uvedl *sitting*, *city*, *butter* a *better*, a popsal ho opět víceméně správně jako „výslovnost d místo t“ v GA.

Jev 2 – Ž3 poznal rozdíl ve volbě fonémů /ɒ/ nebo /ɑ:/ ve slovech, ze kterých uvedl *rocks* a *possible*, a popsal ho správně jako výslovnost „krátkého o“ v RP a „delšího á“ v GA.

Jev 3 – Ž3 poznal rozdíl ve volbě fonémů /æ/ nebo /ɑ:/ ve slovech, ze kterých uvedl *grass, answering a asking*, a popsal ho víceméně správně jako „normální á“ v RP a „spíše dlouhé é“ v GA.

e) Žák Ž4

Ž4 správně přiřadil nahrávky k rodilým mluvčím. Všiml si rozdílu ve výslovnosti *ɑ*, kde jako příklad uvedl *park, a* popsal ho nepřesně jako „výslovnost ó nebo možná é“ v RP a „výslovnost á“ v GA.

Jev 1 – Ž4 poznal rozdíl ve výslovnosti fonému /t/ ve slovech, ze kterých uvedl *sitting, city a pretty*, a popsal ho správně, ale poněkud nejasně, jako „důraznější t“ v RP a „t, které přechází do d“ v GA.

Jev 2 – Ž4 poznal rozdíl ve volbě fonémů /ɒ/ nebo /ɑ:/ ve slovech, ze kterých uvedl *possible a long, a* popsal ho nepřesně jako „zkrácené o“ v RP a „protažené dlouhé ó“ v GA (to může platit pro *long*, ale u *possible* je to nepravděpodobné).

Jev 3 – Ž4 poznal rozdíl ve volbě fonémů /æ/ nebo /ɑ:/, ale popsal ho jako „výslovnost ó ve slově *laughing*“ u RP. Následně však správně uvedl, že obecně Brit četl více „á“ a Američan více „é“.

4.2.2. Osmý ročník

a) Učitel U2

U2 správně přiřadil nahrávky k rodilým mluvčím. Všiml si rozdílu ve výslovnosti *o*, kde jako příklad uvedl slova *stop, possible a mom*, a rozdílu ve výslovnosti *a*, kde jako příklad uvedl slova *can't a past*. U rhoticity, kterou již zmínil v rozhovoru, navíc uvedl další dva příklady z nahrávky, konkrétně *short a better*. Všechna uvedená slova pro ilustraci správně přečetl v obou variantách.

Jev 1 – U2 poznal rozdíl ve výslovnosti fonému /t/ ve slovech, ze kterých uvedl *sitting, eating, butter a pretty*, a popsal ho správně jako „podobné českému t, nebo i c“ v RP a „podobné českému d“ v GA.

Jev 2 – U2 poznal rozdíl ve volbě fonémů /ɒ/ nebo /ɑ:/ ve slovech, ze kterých uvedl *got, stopped, pond, hopping, possible, hot a chocolate*, a popsal ho správně jako „krátké o“ v RP a „dlouhé á“ v GA.

Jev 3 – U2 poznal rozdíl ve volbě fonémů /æ/ nebo /ɑ:/ ve slovech, ze kterých uvedl *can't, past, answering a asking*, a popsal ho velmi obecně, nicméně prakticky

správně, jako „á“ v RP a „é“ v GA. Také uvedl slovo *example*, které však následně vzal zpět a jeho výslovnost nesprávně označil za stejnou v obou standardech.

b) Žák Ž5

Ž5 nedokázal správně přiřadit nahrávky k rodilým mluvčím. Všiml si rozdílu ve výslovnosti *o*, který popsal jako „výslovnost *ó* jako ve slově *water*“ v první nahrávce (ve skutečnosti RP) a rozdílu ve výslovnosti *t*, kde jako příklad uvedl slovo *butter*, a popsal ho jako „*t*, které se ve výslovnosti ztratí ve druhé nahrávce“ (ve skutečnosti GA).

Jev 1 – Ž5 poznal rozdíl ve výslovnosti fonému /t/ ve slovech, ze kterých uvedl *pretty a butter*, ale popsal ho opět nepřesně jako „*t*, které se ve výslovnosti ztratí“ v GA.

Jev 2 – Ž5 poznal rozdíl ve volbě fonémů /ɒ/ nebo /ɑ:/ ve slovech, ze kterých uvedl *possible a everybody*, a popsal ho víceméně správně jako „*o*, které zní prostě jako *o*“ v RP a „*o*, které zní jako *á*“ v GA. Uvedené slovo *everybody* však britský rodilý mluvčí v nahrávce přečetl se samohláskou /ʌ/, tedy /'evribɒdi/.

Jev 3 – Ž5 poznal rozdíl ve volbě fonémů /æ/ nebo /ɑ:/ ve slovech, ze kterých uvedl *grass a laughing*, a popsal ho nepřesně jako výslovnost „*á*, které zní jako *ó*“ v RP a „*á*, které zní jako *á*“ v GA.

c) Žák Ž6

Ž6 správně přiřadil nahrávky k rodilým mluvčím. Všiml si rozdílu ve výslovnosti *o*, který popsal jako „výslovnost *á*“ v GA a „výslovnost *o*, skoro do *u*, když to přeženete“ v RP. Dále si všiml rozdílu ve výslovnosti *t*, kde jako příklad uvedl *spotted a butter*, a popsal ho jako „rychlejší výslovnost“ v GA.

Jev 1 – Ž6 poznal rozdíl ve výslovnosti fonému /t/ ve slovech, ze kterých uvedl *butter a sitting*, a popsal ho víceméně správně jako „výslovnost *t*“ v RP a „výslovnost *d*“ v GA.

Jev 2 – Ž6 poznal rozdíl ve volbě fonémů /ɒ/ nebo /ɑ:/ ve slovech, ze kterých uvedl *pond*, a popsal ho víceméně správně jako „zřetelné *o*“ v RP a „vyslovení *ó* s ústy otevřenými na jiné písmeno, nejspíš *á*“ v GA.

Jev 3 – Ž6 poznal rozdíl ve volbě fonémů /æ/ nebo /ɑ:/ ve slovech, ze kterých uvedl *grass a laughing*, ale popsal ho nepřesně jako výslovnost „výslovnost do *ó*“ v RP a „výslovnost *á*“ v GA.

d) Žák Ž7

Ž7 nedokázal správně přiřadit nahrávky k rodilým mluvčím. Všiml si rozdílu ve výslovnosti *o*, kde jako příklad uvedl větu „*after a long walk, we stopped by a small pond*“, a popsal ho víceméně správně jako „výslovnost normálního *o*“ v první nahrávce (ve skutečnosti RP) a „výslovnost *á*“ ve druhé nahrávce (ve skutečnosti GA).

Jev 1 – Ž7 poznal rozdíl ve výslovnosti fonému /t/ ve slovech, ze kterých uvedl *city, butter, sitting a better* a popsal ho víceméně správně jako „výslovnost normálního *t*“ v první nahrávce (RP) a „výslovnost *d*“ v druhé nahrávce (GA).

Jev 2 – Ž7 poznal rozdíl ve volbě fonémů /ɒ/ nebo /ɑ:/ ve slovech, ze kterých uvedl *stopped, pond, hot a possible*, a popsal ho opět správně jako „výslovnost normálního *o*“ v první nahrávce (RP) a „výslovnost *á*“ ve druhé nahrávce (GA).

Jev 3 – Ž7 poznal rozdíl ve volbě fonémů /æ/ nebo /ɑ:/ ve slovech, ze kterých uvedl *example, past, grass a can't*, a popsal ho víceméně správně jako „výslovnost klasicky *s á*“ v první nahrávce (RP) a „výslovnost *s é*“ v druhé nahrávce (GA).

e) Žák Ž8

Ž8 správně přiřadil nahrávky k rodilým mluvčím. Všiml si rozdílu ve výslovnosti slova *park*, který popsal jako „delší *á*“ v RP, dále slova *walk*, kde rozdíl popsal správně jako „*ó*“ u RP a „*á*“ v GA, a slova *mom*, kde rozdíl popsal jako „*o* nebo možná *u*“ v RP a „*á*“ v GA.

Jev 1 – Ž8 poznal rozdíl ve výslovnosti fonému /t/, ale popsal ho jako „větší důraz na *t*“ v RP a konkrétní případ neuvedl.

Jev 2 – Ž8 poznal rozdíl ve volbě fonémů /ɒ/ nebo /ɑ:/ ve slovech, ze kterých uvedl slovo *pond*, ale popsal ho nepřesně jako „zkrácené *o*“ v RP a „prodloužené *ó*“ v GA.

Jev 3 – Ž8 poznal rozdíl ve volbě fonémů /æ/ nebo /ɑ:/ ve slovech, ze kterých uvedl *grass a asking*, ale popsal ho jako „výslovnost *á*“ v GA a „výslovnost *á, ó* nebo možná /ɜ:/“ v RP.

4.2.3. Devátý ročník

a) Učitel U3

U3 správně přiřadil nahrávky k rodilým mluvčím. Všiml si rozdílu ve výslovnosti *t*, který už zmínil v rozhovoru – stejně jako rhoticitu, u které navíc uvedl jako příklad slovo *short*. Dále uvedl jinou výslovnost samohlásky ve slově *mom* a písmene *a*, kde rozdíl popsal prakticky správně jako „zřetelné á“ v RP a „něco mezi á x é“ v GA. v RP nahrávce slyšel navíc „delší výslovnost samohlásek na koncích slov“.

Jev 1 – U3 poznal rozdíl ve výslovnosti fonému /t/ ve slovech, ze kterých uvedl *butter, eating, better, a pretty*, a popsal ho prakticky správně jako „výslovnost t“ v RP a „výslovnost d“ v GA.

Jev 2 – U3 poznal rozdíl ve volbě fonémů /ɒ/ nebo /ɑ:/ ve slovech, ze kterých uvedl *walk, stopped, pond, frog, shop a hot*, a popsal ho správně jako „uzavřenější o, kde více pracují rty“ v RP a „otevřenější, skoro až k otevřenému á“ v GA.

Jev 3 – U3 poznal rozdíl ve volbě fonémů /æ/ nebo /ɑ:/ ve slovech, ze kterých uvedl *grass, laughing, asking a past*, a popsal ho opět správně jako „zřetelné á“ v RP a „něco mezi á a é“ v GA.

b) Žák Ž9

Ž9 nedokázal správně přiřadit nahrávky k rodilým mluvčím. Žádných konkrétních rozdílů si nevšiml, uvedl však, že mluvčí ve druhé nahrávce (ve skutečnosti GA) více napojuje slova na sebe, takže chybí mezery mezi slovy.

Jev 1 – Ž9 poznal rozdíl ve výslovnosti fonému /t/ ve slovech, ze kterých uvedl *better*, ale popsal ho jako „prosté vyslovení t“ v RP a „polykání t“ ve druhé nahrávce (GA). Následně však toto slovo pro ilustraci správně přečetl v obou variantách, ovšem v obou případech rhoticky.

Jev 2 – Ž9 poznal rozdíl ve volbě fonémů /ɒ/ nebo /ɑ:/ ve slovech, ze kterých uvedl slovo *possible*, ale popsal ho nepřesně jako vyslovení „o“ v první nahrávce (RP) a „něčeho mezi ó, á a é“ ve druhé nahrávce (GA). Uvedené slovo však pro ilustraci správně přečetl v obou variantách.

Jev 3 – Ž9 poznal rozdíl ve volbě fonémů /æ/ nebo /ɑ:/ ve slovech, ze kterých uvedl *past, example, answering a asking*, a popsal ho velmi dobře jako „výslovnost /æ/ jako ve slově *rat*“ ve druhé nahrávce (GA) a „důrazné, protažené á“ v první nahrávce (RP).

c) Žák Ž10

Ž10 správně přiřadil nahrávky k rodilým mluvčím. Všiml si rozdílu ve výslovnosti slova *talking*, který popsal jako „výslovnost ó" v RP a „výslovnost á" v GA.

Jev 1 – Ž10 poznal rozdíl ve výslovnosti fonému /t/ ve slovech, ze kterých uvedl *butter*, a popsal ho prakticky správně jako „vyslovení t" v RP a „vyslovení d" v GA. Následně toto slovo pro ilustraci správně přečetl v obou variantách, ovšem v obou případech nerhoticky.

Jev 2 – Ž10 poznal rozdíl ve volbě fonémů /ɒ/ nebo /ɑ:/ ve slovech, ze kterých uvedl *hot, chocolate, pond a stopped*, a popsal ho správně jako „výslovnost o" v RP a „výslovnost á" v GA. Uvedená slova navíc pro ilustraci správně přečetl v obou variantách.

Jev 3 – Ž10 poznal rozdíl ve volbě fonémů /æ/ nebo /ɑ:/ ve slovech, ze kterých uvedl *answering, example a asking*, a popsal ho správně jako „protáhlé hluboké á" v RP a „é" v GA.

d) Žák Ž11

Ž11 správně přiřadil nahrávky k rodilým mluvčím. Všiml si rozdílu ve výslovnosti *t*, kde jako příklad uvedlo slovo *butter*, a obě varianty pro ilustraci správně vyslovil (ovšem obě z nich rhoticky). Dále si všiml rozdílu ve slově *talking*, který popsal správně jako „výslovnost ó" v RP a „výslovnost á" v GA.

Jev 1 – Ž11 poznal rozdíl ve výslovnosti fonému /t/ ve slovech, ze kterých uvedl *butter a better*, a popsal ho prakticky správně jako „vyslovení t" v RP a „vyslovení d" v GA. Následně toto slovo pro ilustraci správně přečetl v obou variantách, ovšem v obou případech nerhoticky.

Jev 2 – Ž11 poznal rozdíl ve volbě fonémů /ɒ/ nebo /ɑ:/ ve slovech, ze kterých uvedl *pond a possible*, a popsal ho víceméně správně jako „normální o" v RP a „prodloužené ó, které přechází do á" v GA.

Jev 3 – Ž11 poznal rozdíl ve volbě fonémů /æ/ nebo /ɑ:/ ve slovech, ze kterých uvedl *laughing*, ale popsal ho jako vyslovení „ó" v RP a „á" v GA.

e) Žák Ž12

Ž12 správně přiřadil nahrávky k rodilým mluvčím. Všiml si rozdílu ve slově *park*, ale popsal ho jako „výslovnost ó" v RP a „výslovnost á" v GA.

Jev 1 – Ž12 poznal rozdíl ve výslovnosti fonému /t/, ale popsal ho nepřesně jako „vyslovení c nebo č" v RP a „vyslovení zřetelného t" v GA. Žádný konkrétní příklad nevedl.

Jev 2 – Ž12 poznal rozdíl ve volbě fonémů /ɒ/ nebo /ɑ:/ a popsal ho správně jako výslovnost „o" v RP a „á" v GA, ale žádný konkrétní příklad nevedl.

Jev 3 – Ž12 poznal rozdíl ve volbě fonémů /æ/ nebo /ɑ:/ ve slovech, ze kterých uvedl *mom a grass laughing*, ale popsal ho jako vyslovení „á, které zní jako ó" v RP a „normálního á" v GA.

4.3. Prezentace výsledků v tabulkách a grafech

4.1.1. Učitel a jeho žáci

Tabulky 1-3 slouží ke srovnání výsledků učitelů a žáků jednotlivých skupin. Konzistentnost výslovnosti byla počítána podle procent výskytu té výslovnosti, kterou respondenti uvedli, že používají.

sedmá třída

	U1	Ž1	Ž2	Ž3	Ž4	
vzpomněl si správně na rozdíl:	NE	NE	ANO	ANO	NE	
přiřadil správně nahrávku:	ANO	NE	ANO	ANO	ANO	
našel správně rozdíl v nahrávce:	ANO	ANO	ANO	ANO	NE	
byl konzistentní ve výslovnosti na:	79%RP	34%GA	41%GA	72%RP	36%GA	(celkově)
	63%RP	12%GA	21%GA	96%RP	14%GA	(ve zkoumaných jevech)
rozlišuje britský a americký standard:	ANO	NE	ANO	ANO	NE	
ví, který více používá:	ANO	NE	NE	ANO	NE	

Obrázek 19/Tabulka 1 - učitel a jeho žáci, sedmá třída

osmá třída

	U2	Ž5	Ž6	Ž7	Ž8	
vzpomněl si správně na rozdíl:	ANO	ANO	NE	NE	ANO	
přiřadil správně nahrávku:	ANO	NE	ANO	NE	ANO	
našel správně rozdíl v nahrávce:	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	
byl konzistentní ve výslovnosti na:	55%GA	64%RP	36%GA	62%RP	73%RP	(celkově)
	40%GA	85%RP	15%GA	83%RP	97%RP	(ve zkoumaných jevech)
rozlišuje britský a americký standard:	ANO	ANO	NE	NE	NE	
ví, který více používá:	ANO	ANO	NE	ANO	ANO	

Obrázek 20/Tabulka 2 - učitel a jeho žáci, osmá třída

devátá třída						
	U3	Ž9	Ž10	Ž11	Ž12	
vzpomněl si správně na rozdíl:	ANO	NE	NE	ANO	NE	
přiřadil správně nahrávku:	ANO	NE	ANO	ANO	ANO	
našel správně rozdíl v nahrávce:	ANO	NE	ANO	ANO	NE	
byl konzistentní ve výslovnosti na:	91 % RP	67 % RP	78 % RP	66 % RP	71 % RP	(celkově)
	88 % RP	89 % RP	71 % RP	88 % RP	90 % RP	(ve zkoumaných jevech)
rolišuje britský a americký standard:	ANO	NE	ANO	ANO	NE	
ví, který více používá:	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	

Obrázek 21/Tabulka 3 - učitel a jeho žáci, devátá třída

Tabulka 4 srovnává výslovnost učitelů a průměrnou výslovnost jejich žáků, tentokrát vždy v poměrech, ve kterých byla v jejich projevu zastoupena varianta RP. Opět je rozlišena celková výslovnost a výslovnost pouze zkoumaných jevů.

	učitelé	žáci průměr
sedmá třída		
celkem	79 %	65,25 %
zkoumané	63 %	87,25 %
osmá třída		
celkem	45 %	65,75 %
zkoumané	60 %	87,5 %
devátá třída		
celkem	91 %	70,5 %
zkoumané	88 %	84,5 %

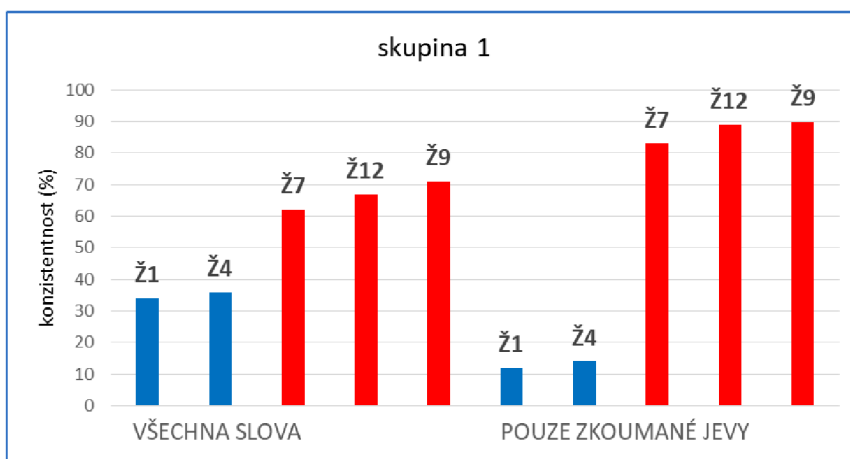
Obrázek 22/Tabulka 4 - výslovnost učitele a jeho žáků

Výslovnost žáků se zde zdá být ve všech skupinách přibližně stejná – bez ohledu na odlišnou výslovnost učitelů.

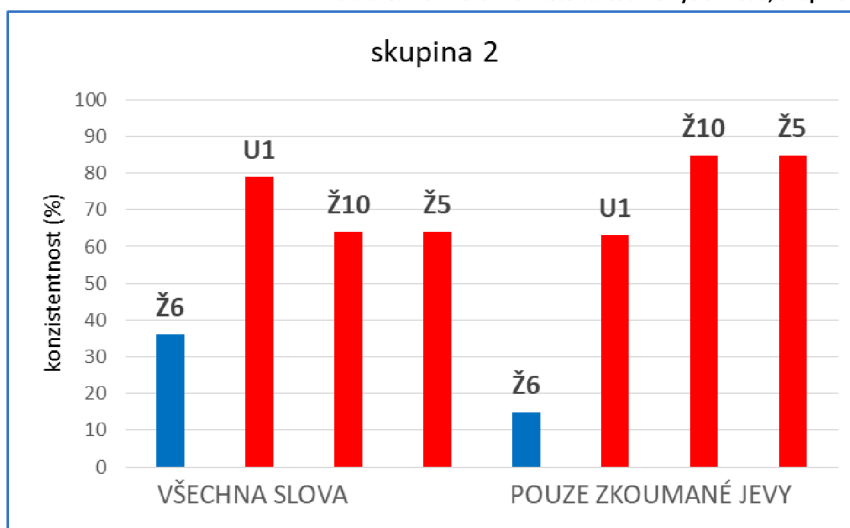
4.1.2. Výslovnost a schopnost rozlišit standardy

Tato část má za cíl ilustrovat, do jaké míry se schopnost rozlišit britskou a americkou výslovnost promítá do vlastní výslovnosti respondentů. Ti byli rozděleni do tří skupin podle kritérií, která odpovídají prvním třem řádkům tabulky v předchozí části. Skupina 1 splnila pouze 1 nebo žádné z nich, skupina 2 splnila 2 z nich a skupina 3 splnila všechna 3 kritéria. Skupina 1 tedy byla nejméně schopna rozlišit od sebe dané

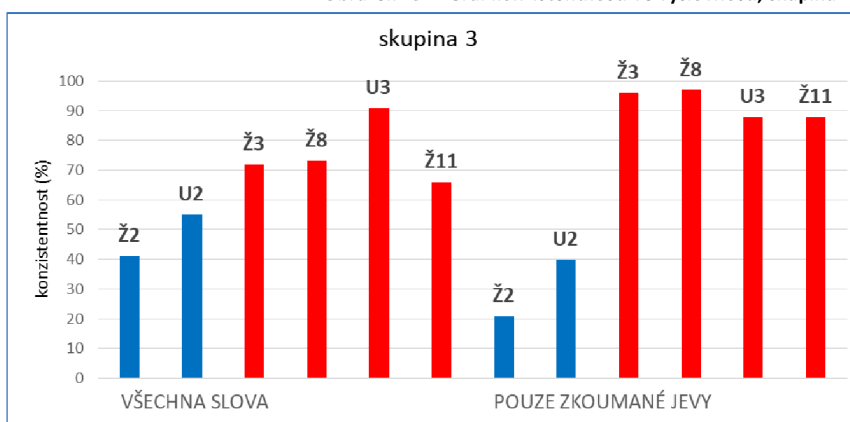
standardy, skupina 3 naopak nejvíce. Grafy na obrázcích 19-21 znázorňují konzistentnost ve výslovnosti respondentů v jednotlivých skupinách. Ta byla opět počítána podle procent výskytu té výslovnosti, kterou respondenti uvedli, že používají. Americká výslovnost je v grafech vyznačena modře, britská červeně.

Obrázek 23 – Graf konzistentnosti ve výslovnosti, skupina 1

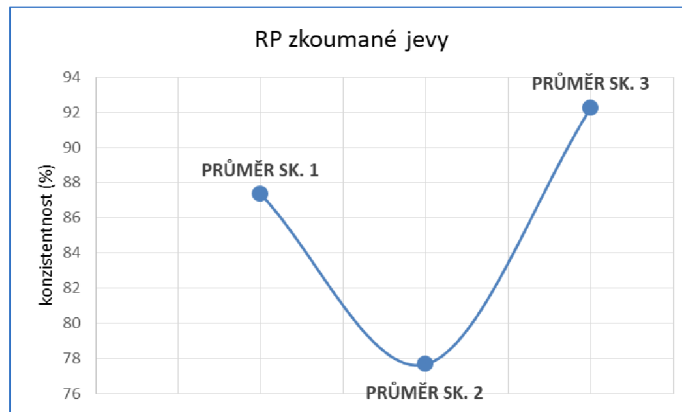

Obrázek 25 – Graf konzistentnosti ve výslovnosti, skupina 2

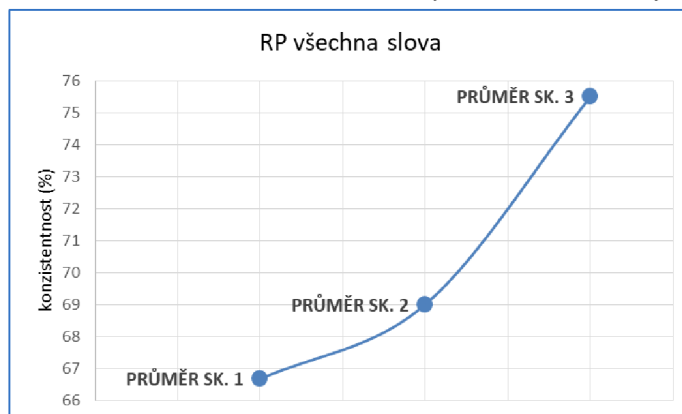

Obrázek 24 – Graf konzistentnosti ve výslovnosti, skupina 3

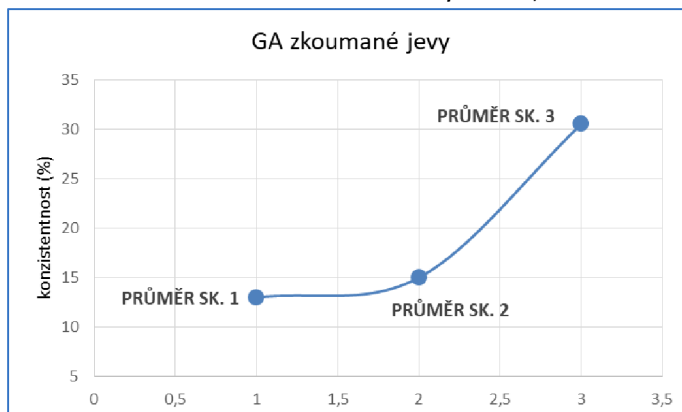
Následující grafy (obr. 26-29) znázorňují trend mezi jednotlivými skupinami. Jsou opět rozděleny na konzistentnost v RP a v GA.

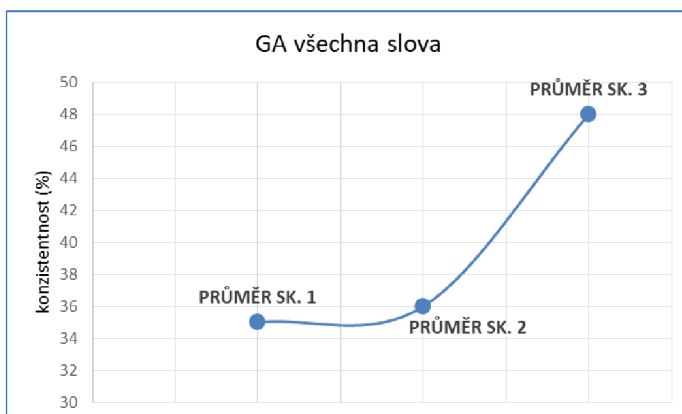
Obrázek 29 – Graf konzistentnosti ve výslovnosti, RP zkoumané jevy

Obrázek 28 – Graf konzistentnosti ve výslovnosti, RP všechna slova

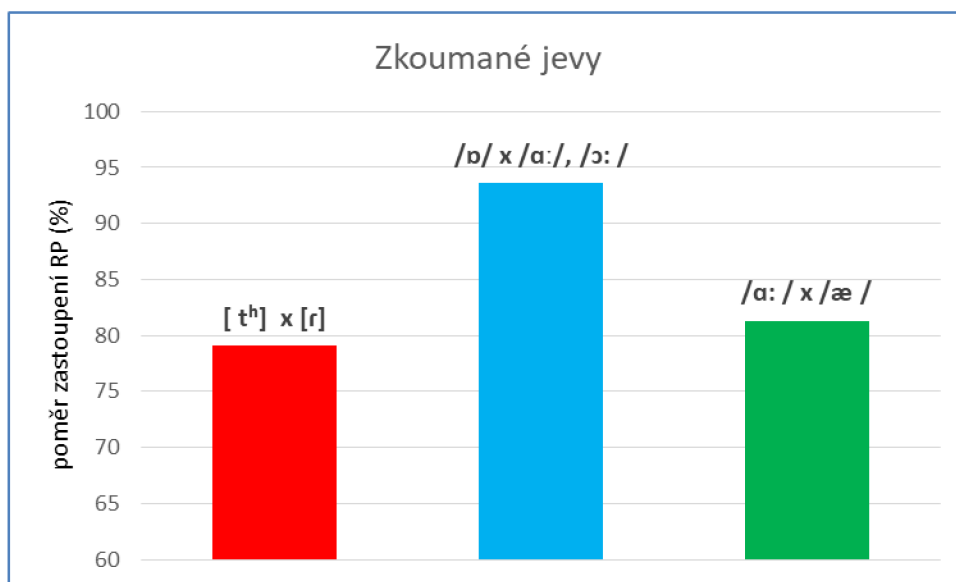
Obrázek 26 – Graf konzistentnosti a výslovnosti, GA zkoumané jevy

Obrázek 27 – Graf konzistentnosti a výslovnosti, GA všechna slova

Je zde vidět trend k větší konzistentnosti ve výslovnosti u skupin respondentů, kteří dokázali lépe rozlišit tyto standardy v rozhovoru a práci s nahrávkami rodilých mluvčích (až na graf sledující britskou výslovnost u zkoumaných jevů, kde s rostoucí schopností popsat rozdíly konzistentnost ve výslovnosti nejdříve prudce poklesla, nakonec však také vyšplhala nad původní hodnotu).

Graf na obrázku 30 porovnává míru zastoupení britské výslovnosti všech respondentů mezi jednotlivými jevy.

Obrázek 30 – konzistentnost všech respondentů ve výslovnosti zkoumaných jevů

5. Závěr

Tato práce uvedla a popsalala klíčové rozdíly a několik méně významných rozdílů mezi RP a GA. Tři klíčové rozdíly vybrala pro následný výzkum a okomentovala jejich volbu, poté věnovala kapitolu historickým souvislostem vedoucím ke vzniku těchto odlišností. Následoval výzkum, jehož se zúčastnili tři učitelé, konkrétně učitel sedmého, osmého a devátého ročníku, a z každého z uvedených ročníků čtyři žáci. Metodami výzkumu byla analýza nahrávek subjektů při čtení předem připraveného textu zaměřeného na zkoumané výslovnostní jevy, dotazník a hodnocení schopnosti subjektů identifikovat a popsat dané jevy v nahrávkách rodilých mluvčích.

5.1. Shrnutí

Výslovnost zkoumaných jevů u respondentů byla v naprosté většině britská, s občasnými výjimkami hlavně v jevu 1 a o něco méně v jevu 2. v jevu 3 byla téměř výhradně britská (viz graf na obr. 30). Nezkoumané jevy byly naproti tomu žáky vyslovovány téměř výhradně americky, přestože je učitelé volící britský standard ve většině případů správně vyslovili britsky. Možným vysvětlením je větší vliv mateřského jazyka na výslovnost méně zkušených českých uživatelů angličtiny, kteří zpravidla automaticky volí variantu, která nejvíce odpovídá grafické podobě daného slova.

Ukazuje se tendence vyslovovat grafém *o* jako /o/, které má blíže k britskému /ɒ/, grafém *a* vyslovovat jako /a/ nebo /ɑ:/, která se dají přirovnat k britské variantě /ɑ:/, a grafém *t* vyslovovat jako české /t/, připomínající alofon rovněž spíše britský než americký. První volba pro grafém *r* je však (i v pozicích, kde se v RP nevyslovuje) pro méně zkušené české uživatele angličtiny patrně výslovnost fonému /r/, nikoli jeho vynechání, čímž vzniká výslovnost americká. Návyky z češtiny v případě jevů zkoumaných touto prací vedou téměř vždy k produkci britské výslovnosti nebo české výslovnosti, která se jí blíží, což může vytvářet dojem konzistentnosti. Je však třeba brát v potaz i existenci podobných výzkumů zaměřených na jiné jevy.

Filip Unger ve své bakalářské práci zjistil, že čeští začátečníci a středně pokročilí volí ve výslovnosti diftongu /əʊ/ a /oʊ/ a v umístění přízvuku většinou americkou

variantu.⁴⁷ Tento výsledek lze také vysvětlit vlivem mateřštiny – americkému diftongu /oo/ odpovídá český /ou/ více než jeho britskému protějšku a ve většině zkoumaných slov zaměřených na pozici přízvuku je v GA přízvuk na první slabice, tedy tam, kde se obecně nachází v češtině. Co se týče rhoticity, výsledky Ungerovy práce jsou velmi podobné výsledkům této práce, přestože zde nebyla rhoticita zkoumaným jevem ale pouze jedním z dalších jevů přítomných v textu vedle těch zkoumaných.

Po uvedení výsledků těchto dvou prací do souvislosti lze dojít k závěru, že méně pokročilí čeští uživatelé angličtiny zpravidla volí variantu, která je jim bližší díky vlivu češtiny jako mateřského jazyka, a v závislosti na volbě zkoumaných jevů se jejich výslovnost může jevit jako převážně britská nebo převážně americká, nebo, v případě využití dostatečného množství různých jevů, i jako kombinace obojího bez velké míry konzistentnosti. Toto tvrzení je ovšem pouze spekulací a bylo by žádoucí provést podobný výzkum na rozsahu zkoumaných prvků, který nedovolí transferu z češtiny tímto způsobem ovlivnit výsledek.

Britskou a americkou angličtinu podle výsledků dotazníku vědomě rozlišují všichni učitelé, 7 z 12 žáků však nikoli. 6 z 12 žáků navíc nebylo schopno z hlavy správně uvést ani jeden rozdíl mezi oběma standardy. I u těchto subjektů však byla výslovnost zkoumaných jevů poměrně konzistentně britská – vždy alespoň ze 70 %, často z 80 % nebo z více. Logickým vysvětlením může opět být fakt, že na jejich výslovnost měla velký vliv čeština jako mateřský jazyk, a výsledek výzkumu na respondentech tohoto stupně pokročilosti je z velké části ovlivněn volbou jevů (které v tomto případě vedly k výslovnosti britské). Schopnost subjektů rozlišit tyto standardy by tedy také sehrála roli (viz grafy na obr. 26-29), ta by však byla pouze vedlejší.

Snaha o používání standardu GA respondenty byla obecně dosti chaotická. Učitelé mluvící britskou angličtinou byli ve výslovnosti poměrně konzistentní, i co se nezkoumaných jevů týče, učitel snažící se používat americký standard ho však byl schopen dodržet pouze zhruba v polovině případů. Žák Ž2, který také uvedl, že standardy rozlišuje a volí americkou variantu, na tom byl s jejím dodržováním ještě hůře – použil americkou výslovnost ve 41 % ze všech jevů a pouze ve 21 % z těch zkoumaných.

⁴⁷ Unger, F. (2021). *Pronunciation standard awareness and consistency in Czech speakers of English: British vs. American English*. (str. 24-27)

Jak je patrné z tabulek 1-4, neprojevil se žádný sledovatelný vliv výslovnosti učitelů na výslovnost jejich žáků. Žáci však projevili značnou schopnost rozlišit nahrávky a najít a popsat rozdíly v nich, což by mohlo být považováno za úspěch těch učitelů, kteří to dokázali také, nicméně chybí pro srovnání alespoň jeden učitel, který by tak neučinil. Vyvozovat závěry ohledně korelace schopnosti učitelů a jejich žáků rozlišovat dané standardy v nahrávkách je tedy velmi obtížné.

5.2. Doporučení pro učitele angličtiny

Volba toho či onoho standardu pro učitele angličtiny na českých školách nehraje příliš velkou roli – podle všeho jsou ve výslovnosti začátečníků čteně zastoupeny rysy obou variant. Důležité však je, aby učitelé danou variantu opravdu dokázali používat – ať tedy volí výslovnost RP nebo GA, měli by se řádně seznámit s jejími rysy, zakomponovat je do své výslovnosti a dodržovat je, aby nebyla výuka pro jejich žáky v tomto ohledu chaotická.

Na základní škole sice zpravidla není prostor pro učení rozdílů mezi regionálními standardy, učitel by však měl žáky alespoň vést ke konzistentnímu dodržování pravidel jednoho z nich – ve většině případů toho, který používá on sám. Pokud by však některý z jeho žáků preferoval jiný standard a nejednalo se o bezvýznamné spontánní rozhodnutí ale o logický důvod (např. žák je naučený americké angličtině z médií a bylo by pro něj namáhavé přeučovat se na britskou), v ideálním případě by mu měl učitel být schopen alespoň velmi stručně vysvětlit, jaká pravidla by měl dodržovat. Pro tento účel by proto učitelé měli zvážit věnování určitého času, aby se seznámili s charakteristickými rysy obou standardů.

6. Seznam použitých zdrojů

6.1. Literatura

- Algeo, J. (2001). *The Cambridge History of the English language: English in North America (Vol. 6)*. Cambridge University Press
- Boberg, C., Ash, S., & Labov, W. (2005). *The Atlas of North American english: Phonetics, phonology and sound change*. De Gruyter.
- Celce-Murcia, M. (1996). *Teaching pronunciation a reference for teachers of English to speakers of other languages*. Cambridge University Press.
- Dankovičová, J. (1999). Czech. v knize *Handbook of the International Phonetic Association: a Guide to the Use of the International Phonetic Alphabet* (pp. 70–73). Cambridge University Press.
- Jakšič, Jan & Šturm, Pavel. (2017). *Accents of English at Czech Schools: Students' Attitudes and Recognition Skills*. *Research in Language*. 15. 10.1515/rela-2017-0020.
- Lindsey, G. (2019). *English after rp: Standard british pronunciation today*. Palgrave Macmillan.
- Navrátilová, M. (2013). *Aspects of Pronunciation Teaching: The Influence of American media on Pronunciation of Czech Students*. Bakalářská práce. Brno: Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta.
- Pačesová, J. (1990). *Fonetika a Fonologie současné Angličtiny: Určeno pro Posl. Filozof. Fak.* Masarykova univerzita.
- Roach, P. (2009). *English phonetics and phonology: a practical course*. Cambridge University Press.
- Skaličková, A. (1982). *Fonetika Současné angličtiny*. Státní pedagogické nakl.
- Unger, F. (2021). *Pronunciation standard awareness and consistency in Czech speakers of English: British vs. American English*. Bakalářská práce. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta.
- Unger, F. (2023). *Stress and reduction in Czech speakers of English: British vs American English*. Diplomová práce. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Filozofická fakulta.
- Wells, J. C. (1982). *Accents of english 1: An introduction*. Cambridge University Press.

- Wells, J. C. (1982). *Accents of english 2: The British Isles*. Cambridge University Press.
- Wells, J. C. (1982). *Accents of english 3: Beyond the British Isles*. Cambridge University Press.
- Wells, J. C. (2000). *Longman pronunciation dictionary*. Pearson Education Ltd.

6.2. Online zdroje

- Bomboy, S. (2019, April 1). *Did German almost become America's official language in 1795?* National Constitution Center – constitutioncenter.org. <https://constitutioncenter.org/blog/april-fools-german-as-americas-official-language>
- Eberhard, David M., Gary F. Simons, and Charles D. Fennig (eds.). 2024. *Ethnologue: Languages of the World. Twenty-seventh edition*. Dallas, Texas: SIL International. <http://www.ethnologue.com/insights/ethnologue200/>
- *Full IPA Chart*. International Phonetic Association. (n.d.). <https://www.internationalphoneticassociation.org/content/full-ipa-chart>
- Gómez, P. (n.d.). *Web de paco gómez. British and American English Pronunciation Differences*. <https://www.webpgomez.com/english/404-british-and-american-english-pronunciation-differences#Xalge-01>
- Hudson, J. (2017, January 23). *Received pronunciation vs general British*. *Pronunciation Studio*. <https://pronunciationstudio.com/received-pronunciation-general-british/>
- McDavid, Raven I.. "Noah Webster". Encyclopedia Britannica, 24 May. 2024, <https://www.britannica.com/biography/Noah-Webster-American-lexicographer>
- Merriam-Webster. (n.d.). *Noah Webster's spelling wins and fails*. Merriam-Webster. <https://www.merriam-webster.com/grammar/noah-websters-spelling-wins-and-fails>
- Oswald, V. A. (1943). "Voiced t": a misnomer. *American Speech*, 18(1), str. 18–25. <https://doi.org/10.2307/487263>

- Robinson, J. (2019, April 24). *Received pronunciation*. *The British Library*.
<https://web.archive.org/web/20190829130006/https://www.bl.uk/british-accent-and-dialects/articles/received-pronunciation>
- Soniak, M. (2023, May 5). *When did Americans lose their British accents?*. *Mental Floss*. <https://www.mentalfloss.com/article/29761/when-did-americans-lose-their-british-accents>
- Stolarski, Ł. (2020, May). *Vowelmeter*.
<https://vowelmeter.pythonanywhere.com/>
- Wells, J. C. (n.d.). *Whatever happened to Received Pronunciation?*. Resources and tools in speech, hearing and phonetics.
<https://www.phon.ucl.ac.uk/home/wells/rphappened.htm>

6.3. Seznam obrázků

Obrázek 1 – Schéma samohlásek.....	18
Obrázek 2 - samohláska ʌ ve slově everybody	23
Obrázek 3 - barevné značení RP a GA	26
Obrázek 4 - Výslovnost při čtení textu, učitel U1.....	27
Obrázek 5 - Výslovnost při čtení textu, žák Ž1.....	28
Obrázek 6 - Výslovnost při čtení textu, žák Ž2.....	29
Obrázek 7 - Výslovnost při čtení textu, žák Ž3.....	30
Obrázek 8 - Výslovnost při čtení textu, žák Ž4.....	31
Obrázek 9 - Výslovnost při čtení textu, učitel U2	33
Obrázek 10 - Výslovnost při čtení textu, žák Ž5.....	34
Obrázek 11 - Výslovnost při čtení textu, žák Ž6.....	35
Obrázek 12 - Výslovnost při čtení textu, žák Ž7	36
Obrázek 13 - Výslovnost při čtení textu, žák Ž8.....	37
Obrázek 14 - Výslovnost při čtení textu, učitel U3.....	39
Obrázek 15 - Výslovnost při čtení textu, žák Ž9.....	40
Obrázek 16 - Výslovnost při čtení textu, žák Ž10.....	41

Obrázek 17 - Výslovnost při čtení textu, žák Ž11	42
Obrázek 18 - Výslovnost při čtení textu, žák Ž12	43
Obrázek 19/Tabulka 1 - učitel a jeho žáci, sedmá třída	51
Obrázek 20/Tabulka 2 - učitel a jeho žáci, osmá třída	51
Obrázek 21/Tabulka 3 - učitel a jeho žáci, devátá třída	52
Obrázek 22/Tabulka 4 - výslovnost učitele a jeho žáků	52
Obrázek 23 – Graf konzistentnosti ve výslovnosti, skupina 1	53
Obrázek 24 – Graf konzistentnosti ve výslovnosti, skupina 3	53
Obrázek 25 – Graf konzistentnosti ve výslovnosti, skupina 2	53
Obrázek 29 – Graf konzistentnosti a výslovnosti, GA všechna slova	54
Obrázek 27 – Graf konzistentnosti ve výslovnosti, RP všechna slova	54
Obrázek 28 – Graf konzistentnosti a výslovnosti, GA zkoumané jevy	54
Obrázek 26 – Graf konzistentnosti ve výslovnosti, RP zkoumané jevy	54

7. Přílohy

7.1. Dotazník

1. Rozlišujete vědomě ve výslovnosti britskou a americkou angličtinu? (A/N)
2. Kterou variantu spíše používáte? (britská výslovnost/americká výslovnost)
3. Znáte rozdíly mezi těmito dvěma přízvuky (tedy rozdíly ve výslovnosti)? Zkuste nějaké vyjmenovat.

7.2. Práce s nahrávkami rodilých mluvčích

Úkoly

4. Poslechněte si dvě nahrávky. Dokážete určit, ve které nahrávce je rodilým mluvčím Brit a ve které Američan? Jakých rozdílů jste si všimli?
5. Dokážete popsat rozdíl mezi nahrávkami ve výslovnosti písmene "t", hlavně v první části nahrávky? Zkuste uvést příklad z textu.
6. Dokážete popsat rozdíl mezi nahrávkami ve výslovnosti písmene "o", hlavně ve druhé části nahrávky? Zkuste uvést příklad z textu.
7. Dokážete popsat rozdíl mezi nahrávkami ve výslovnosti písmene "a", hlavně ve třetí části nahrávky? Zkuste uvést příklad z textu.

Příslušné části textu

Část 1: I was sitting in the city park, eating a little bit of butter on my bread. It was a pretty day, and the weather was better than I had expected.

Část 2: After a long walk, we stopped by a small pond. We spotted a frog hopping along the rocks, and Katie got excited and followed it. Before heading home, we stopped at a shop to buy some hot chocolate. I really want to tell everybody as soon as possible.

Část 3: The day after, I had a quick breakfast with my mom. We were sitting outside on the short grass, talking and laughing. I can't say how long I spent answering questions my mom was asking me – for example, what I had done in the past two days.